

Pär Axel Olsson 1906

SOLSTRÅLEN

SAGOSTUNDSBARNENS
***** TIDNING *****

SAGAN

AV K. G. OSSIAN-NILSSON.

Sagan, gosse, det är féen,
som vår vardagssol förnyar,
brytande dess gråa sken,
genom diktens bjärta skyar.
Höjer hon sitt trolska spö,
vattenpussen blir en sjö,
och ditt skepp på spegelflatan
far en mil tvärs över gatan.

Se din trånga tummelplats,
där var dag du slåss och leker,
hägnar hon med praktpalats,
dem en sällsam himmel steker.
Med Aladdins andering
ger hon makt att dig omkring
härligt låta livet grönska,
bara du har makt att önska.

Varje sorg från hjärtat kom
fram i barnatårar klara
har hon makt att skapa om
strax till pärlor underbara.
Är din boning än så skum,
hon kan ge dig skogens rum
att få tänka i och spörja,
bara du har kraft att sörja.

Varje verk du grubblar på,
om du kunde som du ville,
skall hon lära dig förstå
mer och mer en gång, du lille.
Lär du hennes hemlighet:
gör det skönaste du vet,
du når fram, vad än må skilja,
bara du har mod att vilja.

När en gång du heter stor
och ej tror dig mer den förre,
huru vuxen du dig tror,
alltid kan du bli va större.
Aldrig växer du ifrån
sagofén i tankevrån,
hon, som prosans sol förnyar
genom diktens bjärta skyar.

Ty vad livet ger dig än,
blandad glädje, bitter aga,
sagens gamle barndomsvän
lever alltid i en saga.
Blev en pöl hans enda sjö,
vid ett slag av drömmens spö
seglar han på spegelflatan
hundra mil tvärs över gatan.

En tänkares liv och död.

För sagostundsbornen av V. R.

Detta är ingen saga utan en berättelse ur historien. Den handlar om en man, som tänkte fritt och ädelt, som levde och dog för sina tankar.

Giordano Bruno, så var hans namn. Det soliga Italien såg honom födas. Och hans födelse inföll någon gång under den tid, då Gustav Vasa regerade i Sverige. Uppväxt i ett fattigt soldathem ingick han vid 14 års ålder i kloster. Och här framlevde han lika många år under trägna studier.

Tiden i slutet av 1500-talet var en orolig tid. Nya tankar jagade genom världen. Vetenskapen hade i humanismen fått sin väckare. Renässansen skapade en konstens pånyttfödelse. Den gamla gudstron började falla i spillror. Det knakade i katolska kyrkans alla fogar. Reformationen gjorde en del härtill, naturvetenskapen en annan. Och från söder hotade därtill en »turkisk fara». Turkarna hade ett århundrade förut erövrat den gamla östromerska huvudstaden, Konstantinopel. Och från denna metropol företogo de anfall och rövarefärder, som i sin ordning hotade det gamla romerska överväldet.

Alla dessa nedbrytande rörelser samlade påvemakten och den katolska folkvärlden till den mest hänsynslösa kamp mot friheten. Jesuitorden skapade en samling av påvemaktens lydiga verktyg, som skydde varken lönnmord eller mened, då det gällde att förgöra friheten, och inkvisitionen kom världen att genljuda av jämmerropen från tortyrkammarna, fängelserna och bälén. Att bränna och lönnmörda friheten blev påvemaktens lösen, att slå tanken i bojor dess mål. Sedan detta skett, kunde påve- och prästväldet åter behärska världen.

Giordano Bruno sattes som munk in i den omgivning av jesuiter och prästerliga förbrytare, som klostren och kyrkan uppammade. Att han i denna omgivning icke förlorade sig själv, var hans storhet. Hans fjorton klosterår voro lika många år av studier och tänkande. Med hela sin ungdomliga kraft och iver gick han till verket. I den gamla grekiska litteraturen fick han göra bekantskap med frihetsbegrepp av helt annan art än påvemaktens. Och av samtidens naturvetenskapsmän, bland vilka den främste var Kopernikus, som framställde läran om jordens rörelse kring solen, lärde han sig en annan förklaring av företeelserna i världen än kyrkans förvrängda framställning av sanningen.

Giordano var en sanningsälskande människa. Visserligen förbjöd kyrkan läsandet av en mängd böcker, som stodo i strid med de prästerliga påfunden, men man lyckades ej hålla alla i träldom. Giordano läste de förbudna böckerna. Bland dessa var till och med bibeln.

På detta sätt vaknade tvivlen om sanningen av kyrkans lära. Och voro väl en gång

tvivlen väckta, så var snart brytandet med kyrkan en nödvändighet. Skarpa ögon bevakade munkarna i allt deras görande. Fanns en misstanke blott för »kätteri», så dröjde det ej länge, innan kyrkan kastade sitt bann över tvivlaren. På Giordano behöfde man ej länge spionera. En dag rev han ned alla helgonbilder från väggen av sin cell, och kort därefter stod han anklagad som kättare. Hans dom skulle ha blivit döden, om han icke föredragit att fly undan sina bödlar.

Vid 28 års ålder stod han som en irrande, hemlös filosof, utkastad från den plats, som sett hans ungdom försvinna.

*

Nu börjar ett annat skede av hans liv. Klostercellens enslighet hade efterträtts av den jäktande oron för förföljare, som ständigt voro honom i hämlarna. Han sökte skydd i ett annat kloster. Kyrkan nådde honom med nya kättareanklagelser. Bålet eller ny flykt var hans val, och han valde det senare. Som ett jagat villebråd måste han fly från plats till plats. Och hela hans »brott» bestod i hans tankar, som ej ville veta av tvångströjan.

Efter många äventyr måste han lämna Italien. Med sorg i hjärtat skedde det. Men slutligen låg Alpernas jättemur mellan honom och hans land. I Schweiz, reformationens land, sökte han sig en fristad. Men även här mötte honom det prästerliga tvånget. Visserligen hade man här skakat av sig påvemaktens ok. Men man hade skaffat sig ett annat i stället. Calvin, den schweiziske reformatorn, brände kättare, han likaväl som påven i Rom. Och, då icke Giordano Bruno ville underkasta sig ett annat tanketvång, nämligen det reformerta, återstod honom här heller intet annat än nöd och ny flykt.

Han fortsatte till Frankrike. Vid ett fransk universitet blev han magister, något motsvarande filosofie doktor i våra dagar. Ett par år därefter var han i Paris. Här hade den förföljde tänkaren någon tids framgångar. Han blev föreläsare vid högskolan därstädes. Han skaffade sig genom sin lärdom och sin lysande talekonst stora åhörarskaror, som med beundran lyssnade till hans ord. Till och med landets konung satt som åhörare vid den landsflyktiges föreläsningar och slutligen erbjöds en professorsstol åt Bruno. Då inträffade det märkliga, att denne nekade mottaga professorsvärdigheten. Anledningen var den, att en fransk professor måste åhöra mänsan och hyckla vördnad för katolska kyrkan och dess ceremonier. Hellre än att hyckla avstod han från lön, ära och ämbete. Efter tre år var han å nyo den irrande filosofen, ensam i sin fattigdom men rik i sina tankar.

Därefter träffa vi honom i England. Varhelst han drager fram, samlar han skaror av beundrare. Hans snille och hans talekonst lägga åhörarna för hans fötter. Men överallt mötes han av förföljelse för sina tankar. Till och med vid högskolan i Oxford, den gamla engelska lärdomsanstalten, stöter han

genom sin lärdom och tankeskärpa de gamla professorerna för huvudet och nödgas snart nog lämna England.

Så blir det några års kringirrande i Tyskland. Han uppträder än här, än där, över allt väckande å ena sidan beundran och hänförelse, å andra den bittraste fiendskap och förföljelselusta.

Slutligen greps han av hemlängtan. En italiensk adelsman från lagunernas stad, det härliga Venezia, bjöd honom som gäst på sitt slott. Och Giordano Bruno mottog inbjudningen.

*

Femton år hade Bruno irrat omkring i Europa. Hans liv hade kastats mellan den bittraste nöd och konungars gunst. Det kan icke bestridas, att hans fasthet någon gång under dessa provningarnas år sviktade. Men han var dock nog stark att vara sig själv och sin övertygelse trogen. Och än större framträder denna själens styrka i det sista skedet av hans liv.

Detta sista skede är det kortaste. År 1591 beträdde han med glada förhoppningar ånyo sin fädernejord. Men de glada dagarna blevo ej många. Redan på våren 1592 blev han anklagad för »fader inkvisitorn». Hans egen lärjunge, den venetianske adelsman, som kallat honom till Italien, undertecknade anklagelseskraften. Han anklagades för att icke tro på treenigheten. Och snart stod han inför kättaredomstolen.* Här blev han tillfrågad om sådana saker som om han »gjort någon överenskommelse med den onde anden och lärt sig svartkonsten», varpå Bruno svarade nej. På frågan »vad är nödvändigt för salighet?» svarade han: »Tro, hopp och kärlek».

Ransakningen i Venezia tog ett halvt år. Därifrån flyttades Bruno inför själva storinkvisitorn i Rom. Här kastades han in i en dyster fängelsecell. Man berövade honom all bekvämlighet, t. o. m. papper och penna nekade man honom. Kyrkan skulle genom ohyggliga lidanden böja den starke mannen och döda hans stolta tankar. I sju långa år höll man på härmed. Men, om Giordano Bruno förut någon gång vacklat inför allt det onda man ville honom, så höjer sig nu hans ande till en renhet och styrka, som är hart när övermänsklig.

Då Bruno efter dessa sju gräsliga år vid julen 1599 ånyo ställdes inför sina domare och bödlar, så förmärktes ingen tvekan. Med höguret huvud stod han inför dem. Den 8 februari 1600 kommanderades han inför överinkvisitorn, en högt uppsatt präst klädd i kardinalens röda kappa. Runt omkring denne sutto flere andra präster, och knektar stodo vid ingångarna.

Den anklagade kommanderades på knä. Långa rader av han »förbrytelser» lästes upp ur den stora protokollsluntan. Allt gick ut på att visa, att han var en avfalling. Han förklarades för kättare för sina tankars skull.

* En något utförligare redogörelse om Giordano Bruno lämnas i Verdandis småskrift nr 18, av lektor Joh. Bergman.

Som sådan förlorade han all värdighet inom kyrkan. Och slutligen uttalades dödsdomen i följande cyniskt avfattade ord till Roms ståt-hållare: »I mågen straffa honom med världslig arm, men vi besvärja eder enträget att gå till väga med all den mildhet som är möjlig, så att *intet utgjutande av blod må ske*». Detta sista betydde att han skulle undergå ett av de svåraste dödsstraff, som den mänskliga grymheten kunnat uttänka, nämligen att brännas på bål.

Ännu några dagar fortsatte inkvisitorerna sitt arbete. Man erbjöd honom flera gånger att slippa döden, om han ville avsvärja sig sin tankefrihet och erkänna kyrkans lära. Men han stod ståndaktig till det sista.

Den 17 februari 1600 togo prästerna den plågade tänkarens liv. Klädd i kättarekåpan med målade djävlar och eldslågor anträdde han vägen från det dystra fängelset till »Campo dei Fiori» — Blommornas torg — där bålet var tillrett. Skrikande människohopar följde honom med spott och spe. Och ännu då han stod på bålet, kom en av dessa kyrkans präster fram för att göra ett sista omvändelseförsök. Giordano Bruno visade prästen föraktfullt tillbaka. Och några minuter därefter tändes bålet. För att ingen någonsin skulle kunna söka, vad som en gång varit den fria tankens martyrs, ströddes askan ut för alla himmelens vindar.

*

Prästerna brände Giordano Bruno. Men hans tankar förmådde de icke bränna. Många av dessa äro nu efter tre århundrade hela mänsklighetens.

Och härmed stå vi inför ett sista kapitel i berättelsen om denne store tänkarens liv och död.

Detta kapitel förskriver sig till våra dagar. Efter att Giordano Bruno varit glömd i två och ett halvt århundrade började våra dagars lärde att framdraga hans skrifter ur glömskan och med dem hans minne. Hans hjältemod väckte ånyo den italienska ungdomens beundran och hänförelse. Påvens världsliga makt var nu tillintetgjord av Italiens frihetshjältar. Den mäktige påven, som en gång kommit troner att vackla, för vars kättaredomar och bannlysningsbullor mänskligheten darrat, han gick nu instängd i sitt stora slott Vatikanen, där han ålagt sig sin frivilliga fångenskap i harmen över den förlorade makten. Det var då som Italiens ungdom beslutade att fira »kättarens» minne genom att resa hans bild utanför Vatikanens fönster.

Det var den 9 juni 1889 som Giordano Bruno stod på nytt inför Italiens folk. Icke i den marterade, bräcklige filosofens gestalt. Hans bild var förevidad i bronzen. Åter drog ett tåg av människor ut till Blommornas torg där kättaren bränts. Men icke en skrikande, hå-nande pöbel utan festklädda människor i många tiotusental. De tusentals fanorna svaja för en lätt sommarbris. Musikkåreerna blåsa frihetskåder. Fönstren öppna och fulla av åskådare. Blommor kastas till de tågande. Alla äro glada. Rom har klätt sig till fest.

Men en är icke glad. Det är påven, som

bommat igen de fönster, vilka vetta åt Blommornas torg. Hos honom sjuder det vanmäktiga raseriet över segern för kättaren och hans tankar.

Men de festklädda skarorna bry sig ej stort om den gamle i vatikanen. De fira i dag en glädjens fest. De äro så många att tåget räcker en halv mil. Och när väl alla kommit fram då höras hänförande tal för den fria tankens och sanningens seger. »Leve den fria tanken!», »Leve Giordano Bruno!» hördes från många tusen strupar. Och hela världen deltagar i glädjen.

Utanför Vatikanen står nu hans bild i bronzen. Med drömmande vemodiga ögon blickar han in i påveslottet, där ännu hans bödlars efterträdare föra sin kamp och sina rådslag mot den fria tanken.

Men Italiens folk har velat med den stumma bilden av den brände kättaren visa påven och alla den fria tankens fiender, att de intet förmå mot sanningen. Samtiden kan nog bränna dess förkunnare. Men eftervärlden skall resa dem minnesstoder.

Må livet bli ett sökande efter sanningen! Inga bojor må läggas på tankens frihet. Och när man en gång skapat sig en övertygelse, må man stå för den och, om så fordras, falla med den.

Världen är full av förtryckare och väderhanar. Men den behöver ingendera. Den behöver män, som tänka fritt och ädelt, som söka sanningen för sanningens egen skull, som vilja slå ned lögn och hyckleri, i vilken form de än komma.

Därför må vi ära minnet av sanningssägarna och tankens martyrer.

Alla pojkar och flickor, som ha något att berätta för »Solstrålen» eller önska få in någonting, som de läst och funnit trevligt, äro välkomna med brev till »*Solstrålen*», **Folkets Hus, Malmö.**

* * *

Bidrag till »Solstrålens» januari-nummer 1907 torde insändas före 1 januari till **Red. av »Solstrålen**», **Folkets Hus, Malmö.**

Jul.

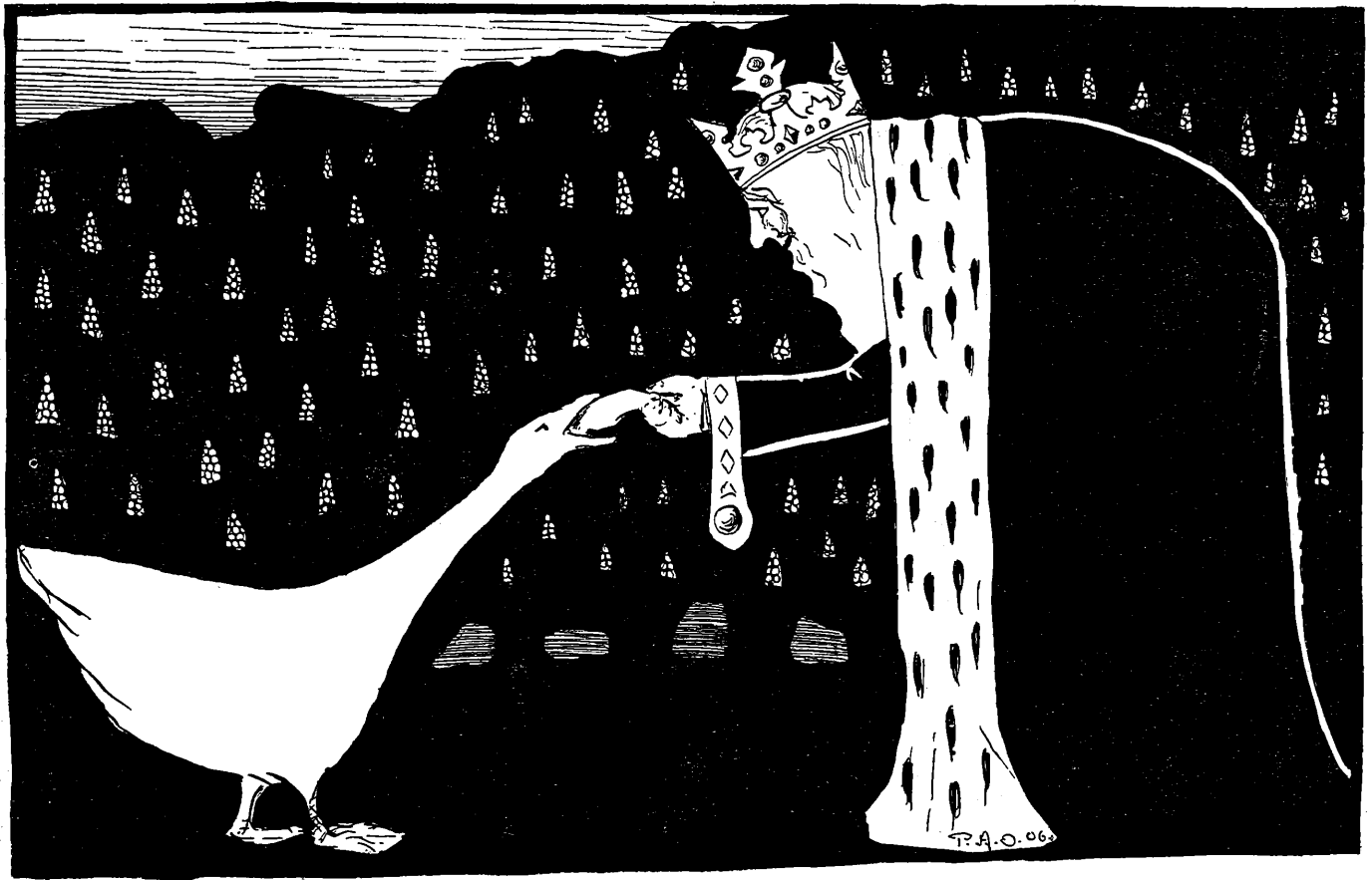
Nu är det jul igen, och alla människor är ju så belåtna och vänliga. Men hur har man kunnat hitta på att fira jul? Alla människor fira ju jul, inte bara i år, utan de ha gjort det i flera tusen år. Tänk för 3,000 år sedan, det var mitt i stenåldern, då var här inga städer och inga byar, inga stora hus, man tycker folket hade knappt nånting. Man bodde ett par familjer tillsammans mitt i ödemarken vid nån liten sjö och hade bara låga små stenhus att bo i, och man hade inga Eskilstunaknivar att äta med utan bara stenknivar och deras yxor voro också av sten. Men ändå firade de jul. De hade inga julklappar och inga julgranar, men ändå tyckte de, att det var roligt att fira jul.

Nu skall jag tala om för er, hur de kommo på den idén att ha en fest mitt i vintern och kalla den för jul.

Om vintrarna var det då liksom nu kallt och förskräckligt mörkt nästan hela dan. Och de voro så rädda för mörkret, för då voro alla elaka trollgubbar och trollkåringar ute och passade på folk för att ta dem, för se ni trollen tycker om mörker, liksom allt elakt tycker om natten. Men så när dagarna började bli längre och solen kom tillbaka, då blevo de så glada, så de ställde till en välkomstfest för solen och då flydde alla trollen, för de äro så rädda för solen, så de krypa alltid undan och gömma sig, innan den visar sig. Upe i Norrland, där de ha mörkt nästan en hel månad i sträck, där skickade de upp en spejare på högsta bergstoppen för att se, när solen skulle komma, och så snart han fick se en skynt av den, så skyndade han ner till folket, som stod nedanför och väntade. Och då blev där ett jubel. De tände upp väldiga bål och dansade kring dem och så slaktade de och ställde till en stor fest. De hade ju haft mörkt så länge och hade haft så förskräckligt tråkigt och när människor ha tråkigt, äro de ju alltid så elaka och därför hade de längtat allra mest efter solen; och till deras julfest kom alla tomtar och hälsade på, och glädjen stod högt i tak.

Så firade de jul för några tusen år sedan och nästan lika dant fira vi ju den nu. Visserligen ha vi inga stora bål att dansa kring, men så ha vi i stället en julgran. Och inte heller ha vi alldeles glömt bort solen på julafton, fast vi ännu mer tänka på soliga och vänliga ansikten, på julklappar, på far och mor och på hur varmt och gott det är hemma. Och nu ska ni vara lika glada, när ni dansa kring julgranen, som de gamla voro, när de dansade kring de väldiga julbrasorna ute på ången.

Kung Ommi-Tommi-Tolamus och hans gås.

En saga, berättad av ARNOLD NORLIND.

Det var en gång ett rike, som var så litet, att det egentligen inte var värt att tala om, det mesta var skog, och resten — ja det hade man gott kunnat sätta tvärstaket omkring. Just där skogen slutade och slätten tog vid där bodde kung Ommi-Tommi-Tolamus i ett slott med femhundra fönster och trehundra trappor, och där högst oppe i tornrummet brukade han sitta och se ut, om något vilt syntes i skogsbrynet. För kung Ommi-Tommi-Tolamus jagade. I sina unga dar hade han varit den duktigaste ryttaren och den duktigaste jägaren i hela riket — det var ju förstås inte många att tävla med, men ändå, säkert är att inte många hade stått sig med honom, ifall de hade gett sig till att kappas.

Tittade man in i kungens salar, så märkte man nog, att det var en jägare, som bodde där. Överallt hängde granna, greniga horn, hjorthorn och rådjurhorn och många andra horn. Och inne i den stora salen, där kung Ommi-Tommi-Tolamus om fredagskvällarna brukade hålla jaktkalas med sina kamrater — för det var om fredagarna mest som han jagade — därinne hängde ett väldigt älghorn, som man väl aldrig har sett maken till.

Men så hände sig att kungen började bli gammal. Skägget blev allt vitare och rynkorna drog hop sig i pannan. Nå, allt det

hade ju rakt inte gjort någonting, men det värsta var att han på samma gång började bli styv i lederna; han kunde knappt gå opp för alla de trehundra trapporna i slottet och ännu mindre ut i skogen och jaga. Hela dagar fick han sitta inbyltad i en stor länstol; alla rikets läkare voro omkring honom och pysslade och sysslade och smorde och gnedo hans arma leder dagen i ända. Och det kan man väl tänka sig skulle bli tråkigt i längden för kung Ommi-Tommi-Tolamus, helst om han ibland såg ut från sitt tornfönster ut över skogen och såg hjortar och annat däjlighet vilt leka i skogsbrynet.

Men så en dag hände någonting annat. Det var en grann dag med blå himmel och solskensken över hela riket, då kom det en stor fågel och flög över skogen. Det såg alldeles ut som om den letade efter något, och det gjorde den väl också, för så snart den fått syn på kung Ommi-Tommi-Tolamus' trädgård, så slog den sig genast ner där och gav sig till att simma omkring i dammen därutanför slottet. Kungen han satt oppe i tornfönstret och slickade solskensken, men när han fått sikte på gåsen — för det var en gås — så blev han så glad, att han glömde alla bindlarna han satt inbyltad i, och glömde att han hade ont i lederna och sprang ner för alla de tre-

hundra trapporna ut i trädgården till den lilla dammen. Där flög gåsen genast opp och flög omkring kungen och nöp honom i vaderna och hittade på alla möjliga tokerier, så att kungen bara skrattade och skrattade och tyckte han aldrig förr hade haft så roligt.

Och gåsen stannade. Han hade det bra, för han fick den bästa maten de hade att bjuda på, och kungen var ofta själv nere och matade honom. Hela den veckan stannade gåsen, och han stannade hela månaden, och det blev hela året och det gick det ena året efter det andra, och hela tiden stannade han. Varenda dag i veckan hittade han på något nytt; han plumsade kring i dammen, och han snurrade runt så vattnet stänkte kring, och han dök och var länge under vattnet och kom till sist opp på ett helt annat ställe och flaxade med vingarna. Allt det där tyckte kungen var mycket roligt.

Men om fredagarna brukade gåsen fånga fisk till kungen, och det tyckte kungen var det roligaste av alltihop. För så hade han ersättning för sin jakt och kunde hålla kalas, som han brukade förr. Det var mest laxöringar och ålar och foreller som gåsen fångade, så det var fin fisk skall ni tro. Kungen blev kryare för var dag; alla sina läkare avskedade han, nu hade han annat att göra

än att sitta med fötterna i varmt senapsvatten och lirka på tårna, så ofta de där herrarna behagade kommendera honom till det.

Så hade det gått flera år, och kung Ommi-Tommi-Tolamus hade rakt inte tröttnat på att hålla gåsen sällskap, och gåsen hade heller inte tröttnat på att göra konst och roa kungen. Och allting gick bra, ända tills gåsen också började bli gammal, och själv behövde att bli road. Han blev allt långsammare i sina rörelser och var alls inte så livad som förr. Hela dagar kunde han hänga med huvudet, och om fredagarna hände det att han ibland fångade några små usla aborrar, som inte räckte långt till middag.

Kung Ommi-Tommi-Tolamus var riktigt förtrivlad och hittade på alla möjliga sätt att pigga upp gåsen; han både stod på huvudet och slog kullerbyttor och sjöng lustiga visor för gåsen, men ingenting hjälpte — det kreatur stod bara och glodde och hällde på örat och såg på sned på kungen. Och den staccars kung Ommi-Tommi-Tolamus hade ingenting annat att göra än att gå upp på tornrummet och stirra ut över ängarna och skogarna och tänka på allt det roliga han varit med om — ja det såg riktigt ut som om värken i lederna skulle komma igen.

Men så var det återigen en riktigt vacker dag med blå himmel och solsken över hela riket, och kung Ommi-Tommi-Tolamus hade varit nere vid dammen och snackat förstånd med sin gås. Nu gick han på landsvägen med händerna på ryggen och såg betänksam ut. Då hörde han några steg bakom sig, och när han vände sig om, fick han se en ung gesäll, som kom vandrande fram med sin påse på ryggen. Nu får jag tala om att det var trollkarlen Muffi-Buffi, som bodde under ett stort kastanjeträd på andra sidan skogen, men det visste inte kung Ommi-Tommi-Tolamus. Det är ju klart, att kungen blev smått förvånad över att så där plötsligt få främmat; det hade minsann inte hänt på länge att någon kom den vägen fram. Men Muffi-Buffi-mannen var inte rädd av sig, han gick rakt fram och sa:

— Goddag, kung Ommi-Tommi-Tolamus.

Kungen sa ju goddag igen, men han förundrade sig en smula över mannens förtrolighet, och för att ha något att säga, så frågade han, hur det kunde vara, att han hade så noga reda på vad kungen hette.

— Å, jag vet allt mer än det, sa Muffi-Buffi, tors jag fråga, hur det står till med gåsen?

— Illa nog, sa kungen, men vem är du egentligen?

— Jag är en hederlig man, sa Muffi-Buffi.

— Ja, men vad har du för yrke?

— Jag gör gamla ting som nya.

— Är du bleckslagare, då?

— Nej, sa Muffi-Buffi, jag har ett mycket finare yrke; vad skulle du säga, om jag gjorde din gås frisk och kry igen?

Men nu skulle man ha sett på kungen! Han blev så glad, att han höll på att göra en kullerbytta som han gick och stod. I en fart fick han fatt på Muffi-Buffis arm, och så

drog han honom åstad ner till dammen, där gåsen stabbade omkring och hängde med huvudet. Så visslade kungen, och gåsen kom snällt fram och la sig vid hans fötter.

Nu tog Muffi-Buffi en mycket viktig min på sig och undrade vad kungen skulle säga, om han gjorde gåsen bra igen.

— Jag skall säga, att det finns ingen duktigare yrkesman i hela riket, sa kungen.

— Ja, tyckte Muffi-Buffi, men vad ger du mig, om jag gör gåsen bra igen?

— Jag skall ge dig allt vad du ber om, sa kungen.

— Praktigt, sa Muffi-Buffi, då ber jag om att få all den jord, som gåsen flyger över, när den blivit bra igen.

Kungen hostade ett litet slag, men sa ändå ja.

Och så mumlade Muffi-Buffi några märkvärdiga ord och doppade gåsen tre gånger ner i vattnet — och så gav han den ett väldigt nyp i stjärten, så att den gav sig till att flyga högt upp i luften och flög över ett gott stycke jord, innan den kom tillbaka och simmade omkring i dammen. Men då var den också alldeles som ny, om inte ändå bättre.

— Du är då den duktigaste hantverksman jag har sett, sa kung Ommi-Tommi-Tolamus.

— Säger du inte mer än det? sa Muffi-Buffi.

— Jo, och man skall inte döma en karl efter kläderna, sa kungen.

— Säger du inte mer än det? sa Muffi-Buffi.

— Jo, också är jag dig tusen gånger tack skyldig, sa kungen.

— Ja, men får jag också allt det land, som gåsen flög över? sa Muffi-Buffi.

— Ja, det får du, sa kungen, men du ger dig väl inte till att bygga där precis? För det är sannerligen den bit jord, som jag minst ville vara av med.

Nej, det lovade ju Muffi-Buffi, att han inte skulle göra. Men han skulle sätta stängsel omkring jordlappen, skulle han, och ingen fick på några villkor gå där inom och plocka en blomma ens.

Så hade kung Ommi-Tommi-Tolamus sin gås frisk och munter igen, och själv blev han dubbelt så lätt på benen med detsamma. Och fredagskalasen började nu igen, för gåsen fångade laxöringar och foreller, som voro lika stora som han själv nära på.

Och det var en sak till, som gjorde, att kungen gärna gick dit ner till dammen för att sällskapa med gåsen. För på det ställe, som gåsen flugit över, och som nu var Muffi-Buffis egendom, där växte nu varje morgon fullt med nya, friska blommor. Hela fältet var proppande fullt med de grannaste blommor, och dag efter dag kom det nya sorter. Ena dagen kunde marken vara alldeles röd av vallmor, andra dagen växte där i stället ingenting annat än blåklockor, och alltid var det av de märkvärdigaste arter. Och så växade det om med tulpaner och violer och rosor och konvaljer och svärdsliljor och reseda och många andra blommor. Och aldrig kom

det någon dit, som gjorde anspråk på att äga den där jordlappen, så att kung Ommi-Tommi-Tolamus så småningom kom att betrakta den som sin egen. Likväl aktade han sig för att gå därinom och ta något av härligheterna.

Så hände det sig, att det under en lång, lång tid hade varit mycket kallt och regnigt, så att kungen hade fått vara inomhus och bara från sitt fönster fått titta ut över sin trädgård och sitt rike. Men så en dag blev det återigen ett riktigt vackert väder med blå himmel och solsken över hela riket. Och då sprang kung Ommi-Tommi-Tolamus ner i trädgården till sin gås, och då var hela Muffi-Buffis land alldeles fullt av blommande hyacinter. Det var en sådan doft i luften av det, att kungen blev yr i mössan och knappt visste vad han gjorde. Han glömde sig helt och hållet och sträckte sin hand ut — och plockade en av hyacinterna.

Men då, i detsamma som han hade gjort det, så blev det ett dån och ett brak, så man hade kunnat tro, att hela riket gick omstyr — och Muffi-Buffis jordbit sjönk djupt, djupt ner i jorden, och i stället välldes det stora vattenmassor fram underifrån. Hela klyftan blev fylld med vatten, och kungens damm blev på det viset mycket större än den varit förr.

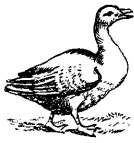
När kung Ommi-Tommi-Tolamus hade repat sig från förskräckelsen, så såg han ju vad som hade hänt och tog sig ett par tag om skägget. Men så värst ledsen över det hela var han inte, för han tänkte som så, att nu var det svårt för Muffi-Buffi-mannen att göra anspråk på sin jordbit längre — ville han ha något, så fick han ta vattnet, och det var väl lätt att få igen.

Så var kung Ommi-Tommi-Tolamus lika glad som förr, och hans gås var ännu gladare, för nu hade han ett tre gånger så stort område att dansa omkring på, och det gjorde han också med besked. Han gjorde de lustigaste snurrningar och krumbukter för kungen för att visa, hur glad han var.

Men när det så blev nästa fredag, så skulle ju gåsen fånga fisk till kungen. Han hade dykit riktigt djupt, ända till botten, för att få något extra läckert. Och han hade också fått fatt om huvudet på en fet ål, som han just skulle dra åstad med. Men hur han vände och hur han vrängde, så ville det inte gå, för ålen var förhäxad. Och den gången blev det inte gåsen som tog ålen, utan ålen, som tog gåsen, och så illa gick det, att ålen bet halsen tvärt av på kung Ommi-Tommi-Tolamus' gås. Och det kan man väl tänka sig, att kungen skulle bli förtrivlad, när han fick se sin älsklingsfågel flyta omkring på vattnet utan huvud.

Den fredagen fick kung Ommi-Tommi-Tolamus gässtek till middag, i stället för fisk, men det var också den sista glädje han hade av sin fågel. Det blev stort sörje-kalas efter gåsen, det hölls många tal vid middagen, och kungen sweekade tre gånger efter varje tal och torkade bort en tår ur vart öga.

Hur det senare gick den stackars kung Ommi-Tommi-Tolamus det vet jag inte. Antagligen fick han återigen krypa opp på tornrummet och sitta med fötterna i varmt senapsvatten och låta läkarna smörja och gnida och byta om sig — såvida han inte skaffade sig en ny gås.

En sagostund.

(För SOLSTRÅLEN.)

*

*Brasan sprakar i vinterkväll'n
och Anders och Pär och Britta
sitta i ring omkring spiselhall'n,
sitta så tyst och titta
med stora och undrande ögons par
och lyssna så andlöst när farmor tar
till ordet och sagor förtäljer,
som själv hon hört i sin barndoms
dar.*

*Glöden på härden ger gyllne glans
åt allt som i rummet finnes,
det torftiga bohag, som förut fanns
i stugan, ej någon minnes.
Farmor med silverglitter i hår
berättar sagor från flydda år
och Anders och Pär och Britta
jubla när »prinsen prinsessan får».*

*Drömmande flyga blickarne kring,
allt är som annat vordet:
gyllne gemak med dans och spring
rågade fat på bordet.
Själv äro de fattiga syskon tre,
som gå mot sitt framtida väl eller ve,
ej vetande vägar och stigar,
men väntande möta en lyckans få.*

*Sagorna gjuta sitt rosensken
in i de ungas sinnen,
fastän på livets altarsten
soliga barndomsminnen
en gång kanhända få offras för
en gråkall verklighetsbild, som gör
de unga till män och kvinnor,
men väcker en kamplust som aldrig dör.*

ROLF MÖRKE.

Gubben Kängurus trall.

Numera är kängurun helt annorlunda beskaffad än han var förr. Förr hade han fyra korta ben. Han var grå och han var ullig, och hans högfärd var alldeles omåttlig. Han dansade på en så kallad utlöpare mitt i Australien, och så gick han till den lille guden Nqa.

Han gick till Nqa klockan sex före frukosten och sade: »Gör mig olik alla andra djur före klockan fem i eftermiddag».

Upp sprang Nqa från sin plats på sandslätten och röt: »Gå din väg!»

Kängurun var grå och han var ullig, och hans högfärd var alldeles omåttlig. Han dansade på ett klipputsprång mitt i Australien, och så gick han till den medelstore guden Nquing.

Han gick till Nquing klockan åtta efter frukosten och sade: »Gör mig olik alla andra djur och gör mig också ofantligt omtyckt före klockan fem i eftermiddag».

Upp sprang Nquing ur sin kula i törnsnåret och röt: »Gå din väg!»

Kängurun var grå och han var ullig, och hans högfärd var alldeles omåttlig; han dansade på en sandbank mitt i Australien, och så gick han till den store guden Nqong.

Han gick till Nqong klockan tio före midnatten och sade: »Gör mig olik alla andra djur; gör mig så omtyckt att man springer efter mig före klockan fem i eftermiddag».

Upp sprang Nqong från sitt bad i saltkällan och röt: »Ja, det skall jag göra».

Nqong ropade på Dingo* — den gule hunden Dingo — som alltid är hungrig och ser dammig ut i solskenet, och han visade honom kängurun. Nqong sade: »Dingo! Vak upp, Dingo! Ser du den där herrn, som dansar på askugnen? Han vill bli omtyckt och önskar att man skall springa efter honom. Laga att han får sin vilja fram, Dingo!»

Upp sprang Dingo — den gule hunden Dingo — alltid hungrig, och han gapade som en råtffälla. Han började springa efter kängurun.

Och den högfärdige kängurun satte av som en pinal på sina fyra små ben.

Och härmed, min vän, slutar första delen av denna berättelse!

Han sprang genom öknen, han sprang genom bergen, han sprang över saltstepperna, han sprang genom vassbankarna, han sprang genom feberträdsdangarna, han sprang genom törnsnåren; han sprang tills det värkte i frambenen på honom.

För han var så illa tvungen!

Alltjämt sprang Dingo — den gule hunden Dingo — alltid hungrig, och han grinade som en rättfälla. Aldrig kom han närmare, aldrig längre ifrån honom; han sprang efter kängurun.

För han var så illa tvungen!

Alltjämt sprang kängurun — gubben Känguru. Han sprang mellan kasuarinerna, han sprang mellan mulgorna; han sprang genom långgräset, han sprang genom kortgräset, han sprang genom stenbockens och kräftans vändkretsar; han sprang tills det värkte i bakbenen på honom.

För han var så illa tvungen!

Alltjämt sprang Dingo — den gule hunden Dingo — allt hungrigare och hungrigare, grinande som ett par hästlok. Aldrig kom han närmare, aldrig längre ifrån honom. Och så kommo de till Wollgongfloden.

* Den australiske vildhunden.

Nu fanns där ingen bro och ingen färja heller, så att kängurun visste inte, hur han skulle komma över. Han reste sig på bakbenen och hoppade.

För han var så illa tvungen!

Han hoppade över stenar, och han hoppade över grenar; han hoppade genom öknarna i det inre Australien. Han hoppade som en känguru.

Först hoppade han en aln, och så hoppade han tre; därpå hoppade han flera alnar; hans ben blevo längre; hans ben blevo starkare. Han hade varken tid till att vila eller att förfriska sig, och han behövde båda delarna.

Alltjämt sprang Dingo — den gule hunden Dingo — mycket yr i huvudet, mycket, mycket hungrig, och han undrade, vad i all världen som kommit åt gubben Känguru, som gjorde sådana hopp.

För han hoppade som en gräshoppa; som en ärtä i en stekpanna eller som en kautschukboll på ett barnkammargolv.

För han var så illa tvungen!

Han drog upp frambenen; han hoppade på bakbenen; han sträckte ut svansen efter sig för att hålla balansen, och han hoppade genom hela Darling-kejdjan.

För han var så illa tvungen!

Alltjämt sprang Dingo — den trötte hunden Dingo — allt hungrigare och hungrigare, mycket yr i huvudet, och han undrade när i all världen gubben Känguru skulle säga stopp.

Då reste sig Nqong i sitt bad i saltkällan och sade: »Nu är klockan fem».

Ned satte sig Dingo — den stackars hunden Dingo — alltid hungrig, alltid dammig i solskenet; han hängde ut tungan och tjöt.

Ned satte sig kängurun — gubben Känguru — stack ut svansen som en mjölkpall bakom sig och sade: »Det var då för väl, att det tog slut!»

Då sade Nqong, som vet att skicka sig som en gentleman: »Varför visar du dig inte tacksam mot den gule hunden Dingo? Varför tackar du honom inte för det han gjort för dig?»

Då sade kängurun — den trötte gubben Känguru: »Han har jagat mig ut från mitt barndomshem, han har jagat mig, så att jag försummat mina vanliga mattimmar; han har förändrat min figur, så att jag aldrig blir som förr, och han har navsat efter mina bakben».

Då sade Nqong: »Det är möjligt att jag misstar mig, men nog tyckte jag, att du bad mig göra dig olik alla andra djur och tillika mycket eftersökt? Och nu är klockan fem.»

»Ja», sade kängurun, »men jag önskar, att jag aldrig bett dig därom. Jag trodde, att du skulle åstadkomma det genom trolleri och besvärjelser, men det här är ju ett riktigt spratt.»

»Ett spratt!» sade Nqong från sitt badkar bland feberträden. »Säg det en gång till, så skall jag vissla på Dingo, och då får du springa av dig bakbenen.»

»Gör inte det», sade kängurun. »Jag ber om ursäkt. Benen äro bra att ha, och ni behöver inte att ändra dem för min skull. Min mening var blott att låta ers höghet veta, att jag ingenting ätit sedan i morse och känner mig ganska tom.»

»Ja», sade Dingo — den gule hunden Dingo — »detsamma är förhållandet med mig. Jag har gjort honom olik alla andra djur, men vad får jag nu till aftonvard?»

Då ropade Nqong från sitt bad i saltkällan: »Kom och fråga mig därom i morgon bittida. Nu vill jag tvätta mig.»

Så blevo de då lämnade ensamma mitt i Australien, gubben Känguru och den gule hunden Dingo, och de sade till varandra: »Det är ditt fel».

(Ur »Just så-historier» av Rudyard Kipling.)

Kunskapens träd.

SAGA.

I världens mitt blommar ett väldigt träd. Stora och gyllene bli dess frukter. Dess skugga är som svalkande balsam för sårade och brända lemmar. Vindens sus i dess lövverk är som vemodig och ljuv musik. Ingen like har det trädet.

Kunskapens träd kallas det, och var och en som äter av dess frukter lever. Den som sitter i dess skugga, hör dess sagor om solar som tändas och slockna, om stjärnor som dö och födas, om gudar som hyllas och glömmas, om hjältars bragder, om snillens storverk, om människornas lidelser, om folkens strider. Den som sitter där hör haven och floderna, bergen och slätterna, skogarna och fälten förtälja sägner om allt som skett och varit och är, om folkvandringarna, om mänskofärderna och äventyren, om de stora skeppen och karavantågen, om de gamla städerna som äro i ruiner och de nya som skola bli det och om de städer som skola komma efter de som nu äro. För den som sitter där under det trädets skugga taga aldrig sagorna slut, aldrig slut. De äro tusen gånger fler än stjärnorna och blommorna och sädesaxen. Intet tal kan tälja dem.

Framför trädet är satt ett blixtrande svärd. De som komma förbi det äro endast några få, de som sitta i trädets skugga äro så lätt räknade. De många, massorna av människorna, komma icke förbi det ljungande svärdet, endast på långt, långt avstånd höra de en och annan ton från musiken i trädets krona, en och annan mening ur de oräkneliga sagorna. De längta och längta efter att få känna svalkan och höra tonerna och njuta av sagorna, men de komma icke in i lustgården där kunskapens träd blommar. Din far och mor veta det och känna det så tungt och bittert. Guds, trägna miljoner människor komma inte in i lustgården till kunskapens träd som bär livets krona. Och varför? Därför att de äro fattiga, därför att deras föräldrar varit fattiga.

Men så får det icke förbliva ständigt, säga de längtande miljonerna, säga far och mor. Om icke vi komma därin, om icke vi få

höra sagorna från kunskapens träd, så skola ni det, våra barn, eller åtminstone edra barn, när ni bli stora. Därför ha vi slutit förbund, alla vi som äro utestängda. Därför är det vi gå på mötena och sammankomsterna, därför är det vi samlas i tåg 1 maj, därför är det vi bilda föreningar och klubbar, därför är det vi agitera, därför är det vi kämpa. En gång skola vi ha blivit så starka, så övade, så modiga, så segervissa att ingen makt kan stå oss emot, att svärdet skall falla ur deras händer som hålla det framför lustgården och kunskapens träd.

Barn! Nu vet du varför din far tillhör föreningen, varför din mor hjälper din far att hålla ut i striden och varför även du måste tillhöra föreningen, när du blir stor. Det är för sagornas skull som alla de få höra som nå fram till kunskapens träd. **FREDRIK STRÖM.**

Prinsessan och den lille trädgårdsdrängen.

*I vita slottets örtagård,
där gångar gå i krokar
kring rosensäng med myrtenbård
inunder röda bokar,
där vandrar liten trädgårdsdräng
till gurkrabatt och liljesäng
med vatten ifrån bäckens sväng,
där pilaträdet slokar.*

★ ★

*Nu kvällsol skiner röd och stor
bak gyllne gallergrindar.
Kring slottet, där prinsessan bor,
nu sova alla vindar.
Kring tinnarna står himlen blå
med små, små ljusa stjärnor på. —
Vem kommer smygande på lå
bakom alléens lindar?*

★ ★

*Det skyntar fram en liten kjol
av fint och snövit sidan,
som skenet ifrån kvällens sol
gör rött som bäckens viden.
Det glänser till från guldbrunt hår,
så att liksom en krona står
om slätans lilla krans, som går
kring nacken konstfullt vriden.*

★ ★

*Hon stannar bak en lindestam
och tittar bort på drängen,
som vankar där så sorgesam
och vattnar blomstersängen.
»En så bedrövad min han tar!
Här går han ensam alla dar,
och ingen enda vän han har,
den stackars lille drängen.»*

★ ★

*Och strax en kyss hon honom ger
och strax därpå en annan.
För häpnad ingenting han ser
och tappar vattenkannan.
Med ens hon sen försvunnit har,
och kvällen står så tyst och klar,
och drängen står förvirrad kvar
och håller sig om pannan.*

I. P.

Ryska djursagor.

Lejonet låg i sin håla och var sjukt; då kom björnen och hälsade på. Lejonet frågade:

»Tycker du inte, att det stinker otäckt i min håla?»

»Jo, sannerligen, det stinker mycket otäckt», sa björnen.

Då blev lejonet rasande och slet björnen i stycken.

Haren hade sett på; han kom för att göra sin uppvaktning för lejonet. Då frågade lejonet igen:

»Tycker inte du, att det stinker i min håla?»

»Å ne-nej, det stinker alls inte, tvärtom, det luktar mycket gott», sa haren.

»Du ljuger», skrek lejonet, »det luktar alls inte gott, det stinker!» Så åt lejonet opp haren.

Och så kom vargen, och när lejonet frågade, om han tyckte att det stank eller luktade gott i hålan, så sa vargen:

»Det varken stinker eller luktar gott.»

»Du ljuger», sa lejonet, »på något vis måste det vara», och så dödade lejonet vargen.

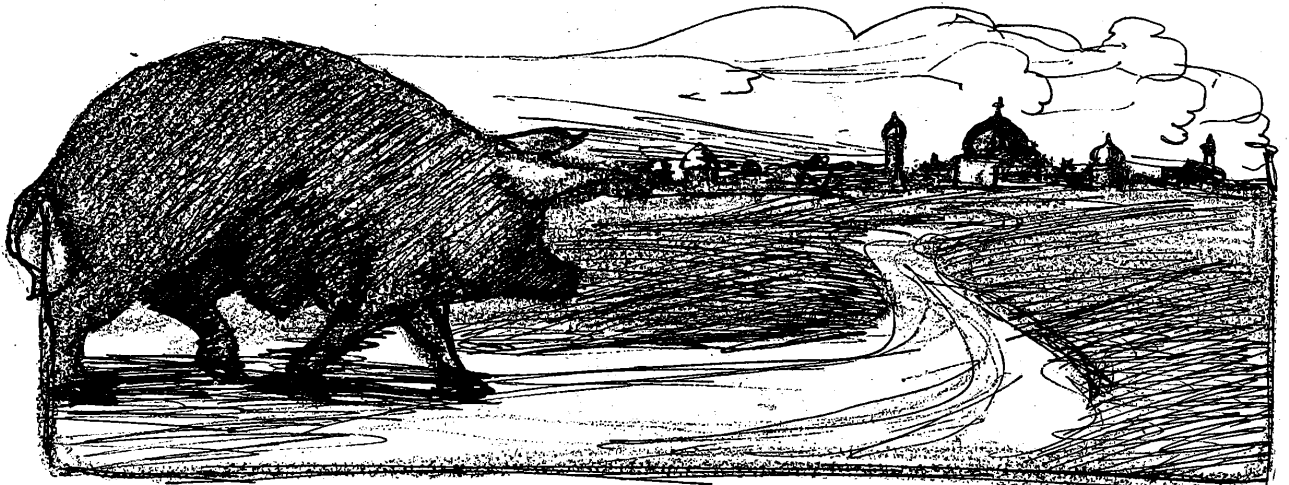
Så till sist kom räven. Lejonet frågade:

»Stinker det eller luktar det gott i min håla?»

Då sa räven:

»Årade lejon och konung! Just nu har jag en så svår snuva, att jag verkligen inte kan avgöra, om det stinker eller luktar gott, och ljuga vågar jag inte.»

Räven fick gå helskinnad hem.

Svinet gick till Petersburg för att gå i kyrkan, lite efteråt kom vargen. »Svin, svin, vart skall du hän?»

»Till Petersburg, skall gå i kyrkan.»

»Ta mig med!»

»Kom, kusin!»

De vandrade tillsammans och så mötte de räven. »Svin, svin, vart skall du hän?»

»Till Petersburg, skall gå i kyrkan.»

»Ta mig med!»

»Kom, kusin!»

Så träffade de haren och ekorren; de vandrade också med. Och så kom de till en djup, bred grav. Svinet hoppade — aj, föll rakt ner i graven; efter honom dalade vargen, räven, haren och ekorren. Där satt de nu länge, hungriga var de, för de hade ingenting att äta.

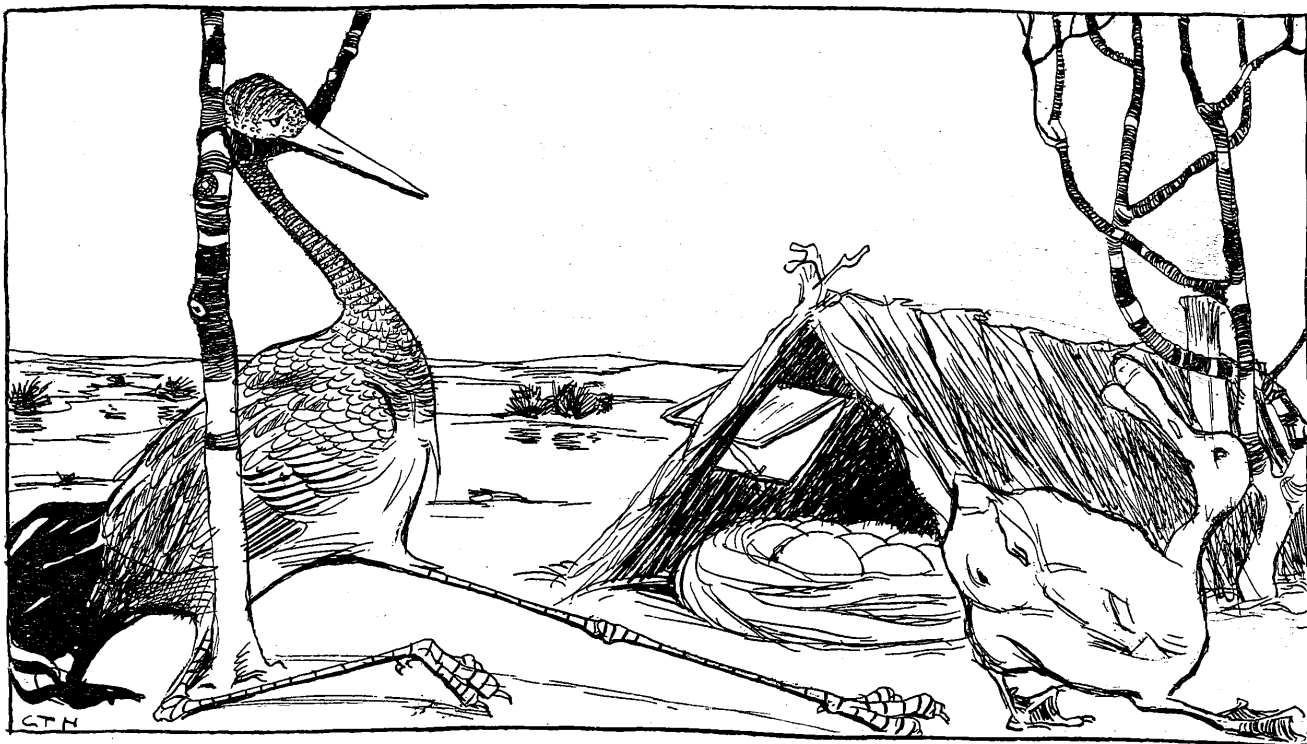
»Låt oss sjunga!» sa räven. »Den som har den pipigaste rösten, den äter vi opp.»

»Oh, oh, oh», sjöng vargen med sin djupaste bas. »Uh, uh, uh», sa svinet. »Eh, eh, eh», sa räven, och »Ih, ih, ih», sa haren och ekorren. Då åt djuren opp ekorren och haren — allt utom benen.

Nästa dag sa räven: »Den, som har den grovaste rösten äter vi opp». Det var vargen, och så åt de opp honom. Räven åt av köttet och gömde inälvorna under sig, där han låg. Tre dagar satt de där och åt, men så var det slut. Då åt räven inälvorna, som han gömt. Svinet frågade: »Vad äter du där? Ge mig också lite av det?»

»Ack, svin», sa räven, »jag äter opp mina egna inälvor. Gör du på samma sätt, slit opp buken och ät opp inälvorna!»

Svinet gjorde det, och så åt räven opp honom. Räven blev alldeles ensam i graven — om han klev upp ur den, eller han sitter där ännu, det vet jag inte.

Vid kärret levde en trana och en anka; de hade byggt sig hus mitt emot varandra på var sin sida om kärret. Tranan tyckte det var tråkigt att vara ensam och beslöt att gifta sig. »Jag friar till ankan», tänkte han, och så begav han sig åstad. Trapp, trapp, trapp. Sju mil långt var kärret. När han kom fram, frågade han: »Är ankan hemma?»

»Ja.»

»Anka, vill du gifta dig med mig?»

»Nej, trana, du har så långa ben och så korta kläder, du flyger så dåligt. Vad vill du försörja mig med? Gå du bara din väg, långben!»

Tranan svalde ett par gånger och gick hem.

Ankan funderade och funderade, och så tänkte hon: »Varför skall jag leva ensam, det är bäst jag gifter mig med tranan!» Hon gick till tranan och sa: »Trana, vill du gifta dig med mig?»

»Nej, anka, jag behöver dig alls inte, jag vill inte gifta mig. Laga att du kommer i väg!»

Ankan började gråta av skam och gick hem.

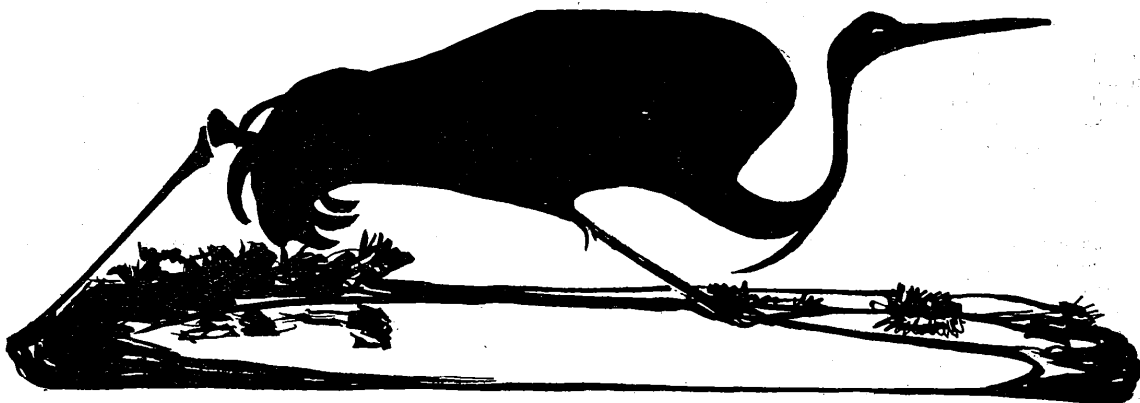
Tranan funderade och funderade och så tänkte han: »Varför tog jag inte ankan; att vara ensam, det är ju ändå för tråkigt. Jag skall gå bort och gifta mig med henne.» Han gick dit och sa: »Anka, jag har funderat på saken, jag vill ändå gifta mig, kom nu med mig!»

»Nej, trana, jag bryr mig inte om dig!»

Då gick tranan hem igen.

När han så hade varit borta en tid, tänkte ankan: »Varför sa jag egentligen nej. Det är så ensamt att vara för sig själv, jag vill hellre ta tranan till man.» Hon gick åstad och friade, men tranan ville inte.

Så går tranan och ankan ännu i dag till varandra och friar, men gift sig med varandra har de inte.

Gånglåt.

Vi gå över daggiga berg
som lånt av smaragderna sin färg
och sorger ha vi inga,
våra glada visor klinga
så klart över dalar och berg.

De gamla och kloka må le,
vi äro ej förståndiga som de,
men vilka skulle sjunga
för våren den unga,
om vi vore kloka som de.

O, människor, förglömm er gråt,
och kommer och följer oss åt!
Si fjärran vi gånga
att solskenet fånga.
Ja, kommer och följer oss åt!

Så gladeligt hand uti hand
nu gå vi till fågel Fönix land,
till ett sagoland, som skiner
av kristaller och rubiner,
nu gå vi till fågel Fönix' land.

O. Z.

Du skall icke skälla!

Det var en riktigt vacker morgon. Solen lyste från en molnfri himmel, och dess strålar glimmade i de daggdroppar, som ännu dröjde på markens gräs och blommor. Småfåglarna kvittrade så muntert, där de hoppade omkring i trädtopparna. Den ena vagnen efter den andra körde förbi mig, där jag vandrade mina fjät fram på den trevliga Rönneholmsvägen. Skjutspojckarna klatschade i luften av idel morgonfröjd och hade bråttom att hinna in till torget med sina trädgårdsprodukter.

Här vilar inga ledsamheter! läste man på mänskornas anleten.

Här är glädje och ingen sorg! hörde man fåglarna sjunga.

Hela omgivningen andades lust och sorglöshet.

Men vad är det? Där borta längs husraden mitt emot trikotfabriken springer en liten pojke under skräck och jämmer. Han riktigt stönar av förskräckelse, och de små benen löpa så fort de orka. Rakt emot honom kommer en hund luffande, en stor svart hund, med tungan hängande utanför munnen. De löpa rakt emot varandra, pojken och hunden, och naturligtvis är det hunden som sätter denna prä-

gel av förskräckelse på pojkens ansikte. Men pojken springer hastigare än hunden, och med uppbyggande av sina yttersta krafter når han in genom portdörren, innan fyrfotingen hunnit dit. Han finner sig räddad, den lille bytingen. Förskräckelsen är över. Och då han ser, att hunden lugnt fortsätter sitt lopp längs gångbanan utan att egna honom ett ögonblicks uppmärksamhet, känner han sig som fullkomlig herre över situationen, han sticker huvudet ut genom porten och skriker:

— Hunnaracka!

Hunden luffar obekymrad vidare, men en god stund därefter hör jag pojken skrika allt gällare: »hunnaracka, hunnaracka!»

I denna morgons strålande harmoni var detta det enda missljud som nådde mina öron. Men det gav min tanke tillräcklig sysselsättning under återstoden av vägen.

Det är en ful vana som barn i allmänhet ha — att skälla. Och den vanan följer dem ofta livet igenom. Även vuxna människor ge sina fiender öknamn, skälla och bakdanta dem, då de ej på annat sätt kunna taga hämnd på dem. Ja, stundom är det icke ens fiendskapen utan bara lumpen avundsjuka som lägger skällsorden på deras läppar. Men »Solstrålens» många små läsare och läsarinor böra komma ihåg, att det inte är fint att skälla. Högsinta män-

niskor nedlåta sig icke till skällsord, utan bara de dåligt uppfostrade, de slavsinnade, de fege. Den som skäller röjer därigenom strax sin egen lumpenhet.

Och så förstå nog mina läsare, att var det någon som gjorde skäl för namnet racka, så var det just den där lille gossen, som först sprang och skrek av feg förskräckelse och sedan, då han kände sig säker, gav sig till att skälla på hundens bak.

Minus.

SVENSKE POJKER,

vil I höre, hvad en dansk Mand vil fortælle Jer?

Der løber den ene Vogn efter den anden forbi det Hus, hvor jeg sidder og skriver, og Vognen har ingen Hest. Det er en elektrisk Sporvogn, og hvordan det gaar til kan I lade Jeres Lærer i Fysik forklare. Han kan med det samme fortælle, hvorledes man laver elektrisk Lys, der skinner paa store Buelamper over Torn og Gade, i smukke Butiker og private Hjem.

Dette med Elektriken er et Eventyr paa vore Dage. Da jeg var Dreng brændte man Tran i Gadelygterne, og det var ligesaa søvniigt som Tællelyset inde i vore Huse. Men vi holdt endda Øjnene aabne, for der fortaltes Eventyr og mærkelige Ting, om Møllevinger, som løb rundt fordi en Man laa mange Mile borte og blæste. Saadanne Lunger havde den Mand. Men nu kan den elektriske Kraft føres endnu flere Mile og faa Møllevingerne til at dreje sig og Vognene til at løbe uden Heste.

Det er et morsomt Eventyr.

Der var ogsaa et Eventyr om en Mand, som kunde ligge i Malmö og høre, hvad der blev sagt i Lund. Han hørte svært godt. Men i vore Dage kan I selv saa og høre i Malmö, hvad der bliver sagt herover i København og helt oppe i Stockholm, ja endnu længere borte. Telefonen hører bedre end hin Mand, og den er et Eventyr, som er virkeligt. Det er det fine ved det.

Der var ogsaa Historien om et Bord, der kunde dække sig selv med mange gode Retter Mad, saa Alle, der satte sig, kunde faa nok at spise. Det Eventyr faar vi ogsaa nok Mage til, for Arbejderorganisationen er det Bord, der skall dækkes til Alle, saa Enhver kan blive mæt. Men der er den Forskel, at i det gamle Eventyr kom den gode Mad af sig selv. Det er nu alligevel slet ikke godt, for Maden smager bedst, naar man har arbejdet for den.

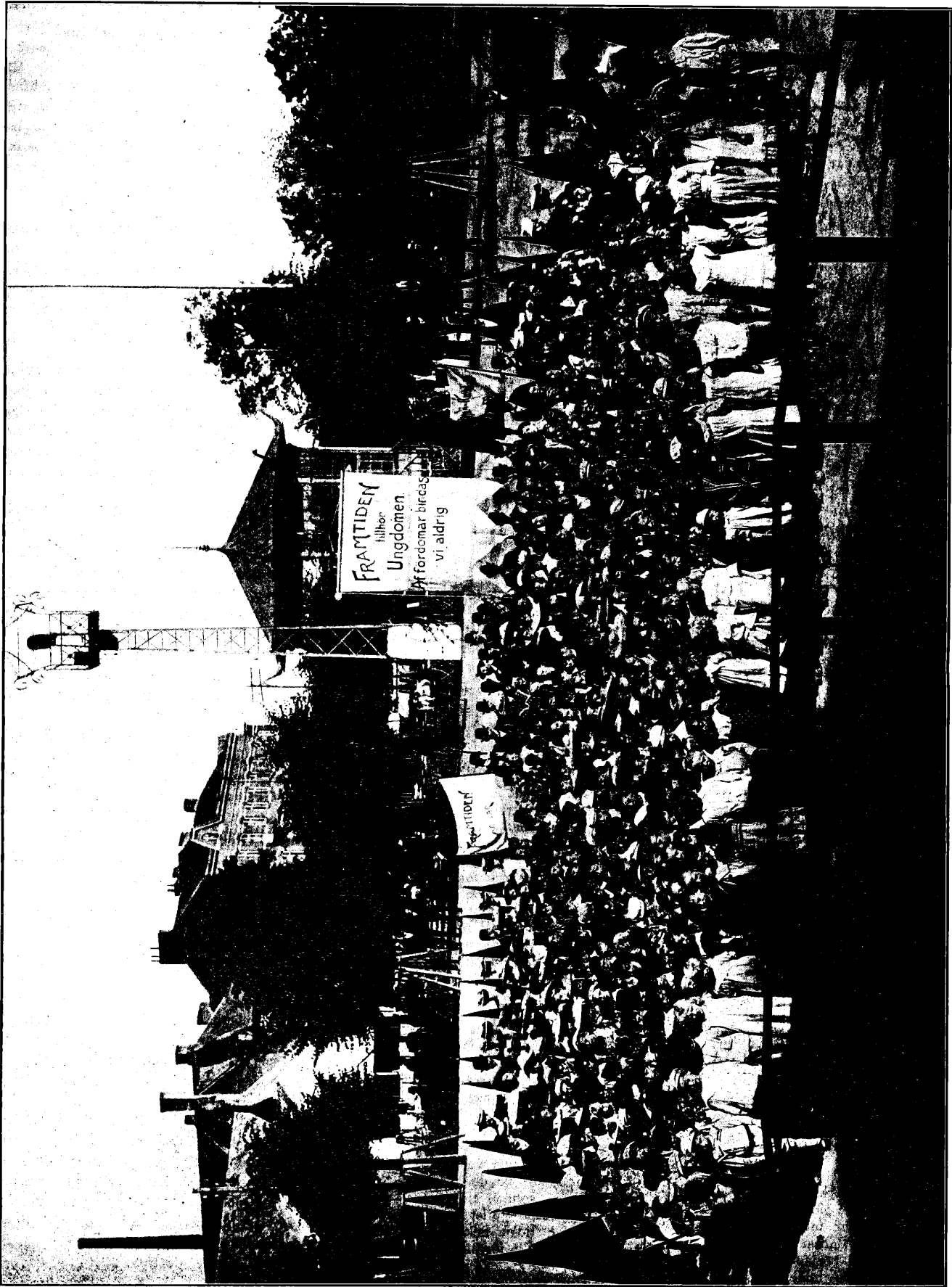
Se, saadan er der jo Eventyr i Massevis. Det gaar ikke an at fortælle flere, for saa sover I ikke i Nat.

Men lad mig nu se, at I er raske Dreng, som ikke blot lytter til Eventyr men er med til at gøre Eventyrene till Virkelighed. Øv Jeres Krafter, saa Sundhedens lys kan straaale for Jeres Øjne og I kan faa stærke Lunger og en skarp Hørelse og gode Tanker og alt, hvad godt er. Det vil blive Jer till Nytte i Livet.

Livet selv er dog det dejligste Eventyr.

A. C. Meyer.

»Sagostunden« i Malmö på besök i Folkets Park.

Bonden och skogsmannen.

Folksaga av PÅR AXEL OLSSON.

Mitt ute i den stora skogen bodde en gammal bonde med sin hustru i en enkel, vitkalkad stuga. Runt omkring stodo de höga granarna och vajade sakt för vinden med topparna, men därnere vid roten var det alltid lugnt och stilla. Där gingo bondens kor fritt omkring och betade det härliga gräset och här och där i skogen runt omkring stugan hade bonden odlat marken och sått säd och satt potatis. Nu var det emellertid en sak som ej var så behaglig. Bonden och hans gumma fingö aldrig sova i fred om nätterna, ty då kommo skogsmannen och skogsfrun till stället och kokade sin mat och väsnades alldeles förfärligt. Så hände det en dag att en björnförare kom och ville låna hus över natten. Och det fick han gärna lov. Gubben talade emellertid om för honom att han ej kom att få sova mycket, ty skogsfolket kom nog dit och väsnades.

— Dem skall jag hjälpa dig av med, sade björnföraren.

Sagt och gjort; på kvällen band han nalle vid spiseln och så gick han till vila. På natten precis klockan tolv kommo skogsmannen och skogsrådet dansande in i stugan. De gjorde upp eld och började laga sin mat, som bestod av allahanda underliga föremål, som ormar och ödlor och svampar och grödor. Men nu blev nalle varm i pälsen och det tyckte han inte riktigt om, skall jag säga, utan han

for upp och började brumma. Och då skulle ni ha sett på skogstrollen. De blevo så rädda, att de glömde mat och allting och störtade hals över huvud ut genom dörren. På morgonen, då bonden gick ut i stallet för att hämta sina hästar och föra dem ut på bete, voro de försvunna. Han gissade då genast, att det var trollen som tagit dem och begav sig för den skull ut att söka. Rätt som det var mötte han skogsmannen.

— Goddag, sade honden. I han väl inte sett mina ök?

— Jojomensan, svarade trollet. De hänga uppe i trädtopparna, men jag skall trolla ned dem åt dig, emedan du låtit mig koka mat i din stuga i så många år. Och så trollade han ned hästarna.

Sedan såg inte bonden till varken honom eller skogsfrun på långa tider, tills han en dag åter mötte honom i skogen.

— God dag, sade trollet. Har du ännu din store, svarte katt — för ser ni trollet trodde att björnen var en stor svart katt.

— Ja, svarade bonden, och nu har han fått en källing, som är tio gånger större.

— Aj, aj, sade trollet och sprang sin väg och efter den tiden fick bonden och hans gumma sova i fred för skogsfolket.

Balen på Månängen.

Saga av Fredrik Borelius.

Haren hade varit borta vid en hässja och noppsat några klöverblad, men blivit rädd för en fågel, som han själv skrämte upp, och kom nu i vinande fart sättande genom skogen. De långa bakbenen dinglade och slängde kring honom som trumpinnar, och öronen stodo rätt åt väders.

Det var på en liten vacker skogsstig haren sprang. Barren gjorde den så jämn och slät som ett salsgolv. Furor och granar stodo höga och allvarliga runt omkring. Och mångubben satt högt över dem, fet och skinande, och log.

Men haren såg ingenting. Han bara rände och sprang.

Plötsligt smackade något till rätt framför honom. Jösse stannade så tvärt, att han gjorde en kullerbytta i hastigheten, och tänkte lägga av lika hastigt tillbaka igen, men så fick han se, att det bara var kusin hans, ekornen, som satt i en gran och snackade kotte. Och då stannade han.

— Goddag, sa han, har du sett till räven i kväll?

— Du kan vara lugn kusin, svarte Kurre, han är borta i björkbackarna och jagar orre.

Ekorren, som ser allting i fågelperspektiv, har vanligen mycket väl reda på skogens djur. Haren vart litet lugnare nu, när han hörde sin värste fiende så långt borta. Han satte sig ned och började språka med kusin Kurre.

— Aproppå, sade ekornen plötsligt, har du hört den stora nyheten.

Haren är mycket, mycket nyfiken. Det syns på hans långa öron. Nu sträckte han dem så långt opp han kunde.

— Hvad är det om, sade han.

— Kung Crysanthemum och drottning Liljekonvalje hålla sin stora årsbal i kväll borta på Månängen. De ha bjudit dit alla förnämligare undersåtar. Ska vi inte dit och se på?

— Hm, sa Jösse, om räven också kommer dit?

— Inte! Han får nog fullt upp att göra med orrarna, och för övrigt skall jag sitta ovanför dig och varna dig, om han kommer. Kom du bara med!

Nyfikenheten besegrade rädslan. Det lilla bruna klotet började svänga på trumpinnarna igen och rulla iväg bortåt skogsstigen.

Och ovanför rann ekornen som en röd strimma fram genom grangrenarna.

När de hade sprungit en stund, började skogen ljusna. Och rätt som det var voro de framme vid Månängen. Haren slog sig ned vid en stubbe, som hade alldeles samma färg som han själv. Man kan aldrig vara nog försiktig, var hans valspråk. Ekorren satte sig rätt ovanför i en tall.

Och så började de titta.

Ni kan tro, att Månängen var grant utstyrd. I spetsen på vartenda grässtrå hängde en liten lysmask som lykta. Det var egent-

ligen alldeles obehöfligt, för mångubben lyste så mycket han orkade, men det såg ändå ofantligt vackert ut, tyckte både värdfolket och gästerna.

Nära den plats, där de båda kusinerna sutto, stod kungaparets tron. Det var en alldeles färsk björkstubbe, som var så övertäckt med lysmaskar, att den sken som det klaraste gull.

På den satt kung Chrysantemum med sin drottning. Han hade en silverkrona fodrad med gult siden. Drottningen bar ett diadem av små snövita klockor.

Vid hennes fötter satt prins Blålocka. Han hade ärvt sin mors milda, drömmande sinnelag. Men han var glad och god, och trädde dansen så svävande vackert som ingen annan.

Det var inte bara haren och ekorren, som kommit dit för att se på. Runt omkring sutto skogens djur på marken eller i trädkronorna. Professor Ugglan satt i en torrfura, dyster och ruvande. Ja, till och med sadelmakarefamiljen, Kamtarells, hade placerat sig i en backe för att titta på herrskaperna. Det var en stor familj, och sadelmakaren, som led av binnikemask, hade svårt att försörja den. Men barnen sågo friska och belättna ut och skulle gärna varit med om att dansa, om de bara kunnat det.

Emellertid började gästerna samlas. Det var en lysande skara, skall jag säga.

Där kom greve Flugsporre. Han var mycket stolt över sina anor och förde sig stelt och förnämt. Han hade gul trekantig hatt och gula sidenskor med gyllene sporrar på fötterna. På bröstet bar han kunglig Spindelvävsorden i daggbriļjanter.

Ryttmästar Klöverhjälm förde sin syster vid armen. Han hade gredelin stångpiskperuk och en stor grön rosett med tre öglor i nacken. Och så hade han grön svängd långrock av siden, korta byxor och gredelina strumpor. Han var den mest fulländade kavaljer, man kunde få se. Systemen hade håret vitpudrat och högt uppsatt. Båda doftade honungsparfym långa vägar.

Fröken Maskros, en berömd målarinna, var den sista ättlingen av en talrik, men föga ansedd släkt. Hon var den gladaste bland de glada och klädde sig alltid i mycket starka färger. I dag bar hon en vid gul halskrage och gula kilar nedåt den gröna kjolen. Hennes hår var vitpudrat och så högt uppsatt, att man tyckte sig rakt kunna blåsa bort det.

Riddar Tistel bar en blåskimrande rustning av härdat stål. I stället för hjälm hade han en stålkrone på huvudet. På grund av sin häftighet och sitt knarriga lynch var han illa omtyckt, men man vågade ej utelämna honom, då han var en väldig krigare.

Fröken Skogsstjärna var en blek liten flicka med en stor vit, femuddig halskrage. Hon var skaldinna. Men hennes dikter hade ej vunnit synnerligt bifall. De voro för anspråkslösa, tyckte man. Hon höll sig också mest i skuggan.

Men det gjorde inte madam Kummin. Hon var primadonna vid baletten, och hade lovat

avsluta balen med en solodans, när mångubben bleknade. Hon bar en lätt dräkt av grönt siden. Över håret hade hon den mest luftiga slöja, man kunde se. Den böljade kring henne, när hon gick, som ett vitt moln i juni.

Gamla fröken Kåpa var också där. Inte var hon vacker precis, men hon var väldigt rik. Hon var mager och snörd, hade lång bals och lång näsa och tittade på alla genom en liten lorgnett. Men mest tittade hon på greve Flugsporre. Hon hade varit guvernant åt prinsen, och skulle hon gifta sig, måste brudgummen *minst* vara greve.

Det är klart att så mycket ungdom inte kan roa sig på egen hand. Någon gammal måste de ha, som ser efter dem. Man hade också talat vid gamla mamsell Enebuske att vara förkläde åt dem allihop. Hon satt hela tiden vid väggen och halvsov. Hon tyckte inte om att ungdomen roade sig, men hon hade så många att se efter, att hon inte kunde hålla reda på någon.

Emellertid spelade hovkapellet upp. Det var en mycket stor orkester. Syrsorna skötte stråkinstrumenten, och tordyvlarna blåste horn. Och så fanns där en soprankör. Det var myggen, som svävade bakom en sten och skulle föreställa en osynlig andekör. De sjöngo under pauserna mellan danserna.

Orkestern spelade månvalsen. Ära den, som äras bör, tyckte man. Mångubben bestod ju gratisbelysning.

Kungen öppnade balen med sin drottning. Efter kom prinsen med fröken Skogsstjärna. Greve Flugsporre tyckte, att nu kunde det vara hans tur. Men han vände mycket värdigt på sin tjocka lekamen, och innan han visste ordet av, voro alla damerna uppbjudna utom guvernanten, vars ögon gingo som snurror bakom lorgnetten. Han gick till henne och bugade sig. Och hon log ett älskvärt leende och neg, så hon kunnat gå av på mitten. Och så dansade de ut. Men det gick dåligt med dansen, för hon var nära dubbelt så lång som han.

Riddar Tistel tog fröken Maskros om livet utan vidare prat. Och hon pratade och skratade, så han rakt vart smittad och var mycket älskvärd hela natten.

När valsen var slut, började den osynliga kören sjunga. Skogsstjärna himlade sig och grät. Men fröken Kåpa tyckte de voro oskolade, och humlan, som kröp i gräset, hostade och sade: »Khm, khm, bara pip.» Men det var nu bara egenkärlek, för han var själv berömd bassångare.

Så fortgick det till klockan var 12. Då tystnade musiken så tvärt, att mamsell Enebuske vaknade borta vid väggen. Det var så, att kungen hyrt Kärffrunds överstefyrverkerimästare, och han hade kommit med en hel stab av lyktgubbar. Men inte kunde man visa fyrverkeriet mitt i månskenet, och mångubben var så nyfiken på all grannlåten där nere, att han inte ett ögonblick ville titta bort.

Emellertid fann man på en list. Kungen skickade ett adjutantbi upp till mångubben

med en pris snus. Gubben tackade och snusade. När han snusat snöt han sig.

Och just, som han satte sin stora grå snusnäsduk för ansiktet, brände Kärffrunds överstefyrverkerimästare av sitt fyrverkeri. Det var vackert ska jag säga. Där var de näpnaste miniatyrnorrsken, och där var röda, gula, blå och gröna lyktgubbar, som hoppade, så man vart trött i benen, bara man såg dem.

Haren hade så när tagit ett skutt inåt skogen, men han besinnade sig och satt kvar.

När månfarbror var färdig med näsan, slutade fyrverkeriet och dansen började igen.

Greve Flugsporre vart allt betänksammare ju längre natten led. Nog var guvernanten ful, men pengar hade hon och han hade bara skulder. Nåja. Mitt under en polka, som han dansade med henne, friade han till henne, och hon sade ja. Och kungen förkunnade förlovningen för gästerna.

Och det blev ett gratulerande. Ryttmästar Klöverhjälm berömd fästmon för hennes skönhet. Och hon slog honom milt med lorgnetten på kinden och log och sade: »Smickrare!»

Men fästmannen såg betryckt ut.

Emellertid blev mångubben trött och lyste allt sämre och sämre. Och mamsell Enebuske knorrade och ville hem.

Men innan man gick, skulle man nödvändigt se madam Kummin dansa solo.

Musiken spelade en underbar vals.

Och madam höjde sig på tåpetsarna och snodde på sig och hoppade och höjde sig och sänkte sig, och allt i ett svävade slöjan som ett sommarmoln över henne.

Mamsell Enebuske föraktade all flärd. Hon plirade med ögonen och såg sur ut.

»Strunt», sade professorn i torrfuran och höjde en resignerad blick till månen. Och sen blundade han och tänkte ut en paragraf till i sitt filosofiska system.

Men ekorren var hänryckt. Nu såg han inte att räven närmade sig.

»Ä de inte gudomligt,» viskade han ner till Jösse.

Men denne satt just och undrade, om inte han kunde dansa lika vackert. Han, som hade så präktiga bakben.

Och medan han funderade på det, knep räven honom.

Solstrålen utkommer under 1907 med ett nummer i månaden. Den blir åttasidig och rikt illustrerad. Varje nummer kostar blott 5 öre.

Glöm inte att köpa »Solstrålen» så snart den utkommit! Första numret utkommer den 10 januari.

GRYNING.

Kära små läsare!

När ni nu för första gången taga detta lilla blad i edra händer att studera vad märkvärdigt och nytt det kan innehålla, vill jag framställa en liten fråga till eder. Säkert har du lille vän — Signe, Anna, Karl, Gustav eller vad du än må heta — varit ute en sommarmorgon, när solen synes »klättra upp» bakom den tysta allvarsfulla skogen, där just då tusende små fåglar sjunga dess lov i vild glädje över livskällan solens första värmande och livgivande strålar. Nog har du varit ute då, alltid? Inte sant? Då, du lille vetgirige läsare, när en ny dag bryter in och sätter liv i hela naturen, är det *gryning*, den gyllne morgonrodnadens sällsamma högtidsstund.

Men detta visste du förut: det har fröken eller magistern talt om. Men då i grynings-timmen komma från städer och gårdar människor i tusental fram.

De myllra på gator och stigar; deras gång är tung och lika tunga äro deras tankar. De ha fått njuta av en allt för kort vila efter föregående dags trängna möda. Bland dem kanske du sett din egen far eller mor när de i arla morgonstund gått ut till sitt arbete för att tjäna bröd åt sina kära små, vilka litet senare gå till skolan. Men mor och far de ha gått samma väg, länge, länge — och kanske du också får göra detsamma — såvida ej *friheten* och *sanningen* — som du alltid bör hålla högt — ha segrat, tills du blir stor.

Måhända tycker du att detta tal är underligt nu, men snart skall du förstå dess mening. Och segrar rättvisan tills du blir stor, då har du ej förgäves sjungit:

»Och står orättens borg än som ett berg på sin grund
vi sätta hävetången till och bryta ned den i förbund»...

Ty denna sång har du nog sjungit eller kommer att sjunga.

För — ser du — nu har arbetets barn över hela landet börjat att sjunga denna ungdomsmarsch, och du vill naturligtvis stämma in.

Gör du det skall snart ungdomens och barnens sång höras ända från Skånes vida slätter upp till Lapplands höga fjälltoppar — där snön aldrig smälter — och båda gryningen till en ny tid.

Du lilla läsarinna eller läsare av den här första »Solstrålen», du och dina kamrater i skolorna och vid sagostunderna — ni äro just en sådan där vacker morgongryning; mors och fars högsta hopp. Denna gryning kommer många hjärtan att klappa i hastigare takt och tända rodnad på bleka kinder... Och när ni bli stora, duktiga, sanningsälskande kvinnor och män, då lyser kanske lyckans och frihetens sol över alla människor med förnyad glans, liksom glädjande sig åt de härliga skördar, som mognat, sedan ni i barnårens gryningstid sjöngo ut er längtan till ett liv på jorden i glädje och gyllene sol.

Hjalmar G.

Minnesord.

Kunskap är makt.

*

Rätt åt alla, orätt åt ingen.

Torparen.

Av Fredrik Ström.

Jag vet en sägen som nästan är för vacker och fin att berättas för var man och sedan bli en av dem som fula människor och råa läppar få sudla.

Högt uppför backarna, ja, allra högst upp på åsen, nedanför vilken Simlängen ligger stilla, klar och spegelblank, finnas några torp som höra under prästgården. De ligga vackrast av alla gårdar kring sjön. När det är sommar och fint väder och solnedgång, då flamma alla rutorna i torparstugorna där uppe i eld och guld så starkt och härligt att folket nere i dalen plägar gå ut och titta på glansen och visa ståten för de små barnen. Men uppe på själva åsen är magert, magrare än annorstädes. Som ju är klart nog, eftersom skördar icke gärna växa och gro på stenhällar. Därför händer det ofta att intet bröd finns i stugorna, fastän guld glimmar i fönstren var afton.

På ett av Kannestenstorpens bodde Hans Hansson. Han var den fattigaste av de fattiga torparna där uppe. Han hade en sjuklig hustru och många barn och så därtill det sämsta torpet; därför var det icke att undra på att han var fattig.

Till sin stuga hade han blott en liten jordbit. Eftersom nu jordbiten var så liten, så fick den det ena året tjäna som potatislycka och det andra som klöveräng.

Det året som nu är fråga om, var det klöveräng på Kannesten hos torparen Hans Hansson. Som väderleken var tjänlig, och han det året gödslat mer än vanligt, så var klövern sällsamt vacker och tjock. Var dag gick torparen och fröjdade sig åt ängen och längtade efter höstnaden. Och var gång han kom till sin ko, strök han henne kärligt över manken och tyckte: »I år får du allt en god vinter, Gullrosa!»

Nu hände sig att just som klövern stod som allra rödast i sommarsolen och höstnaden var helt nära, sjuknade torparens äldsta dotter som var femton år gammal. I tre dar låg flickan och yrade och hade feber, men på fjärde dagen kom hon till sans och ville tala med mor.

Mor kom in.

— Lilla mor, tror du jag får många blommor på min grav? Tror du jag får någon enda blomma, du mor?

Mor började gråta, ty hon såg nu att det led mot slutet med hennes äldsta och käraste.

Mor kära, gråt inte! Jag frågade kanske dumt, ty jag vet ju att far är fattig och inte har råd att köpa några blommor. Men se, du

mor, jag drömde nyss så vackert att jag fick så många, så många blommor, att inte kistan kunde rymma alla och att graven blev full ända till randen. Därför var det som jag frågade, mor lilla, om jag fick någon enda.

Sen dog hon och mor gick och berättade för far vad flickan sagt om sin blomsterdröm. Och mor tyckte allt att de borde kosta på sig en pärlkrans till kistan, en sådan krans som kostade en krona hos handlanden nere i byn. Men far svarade att till sånt slöseri hade de ingen råd, så fattiga som de voro; de hade ju kistan att köpa.

Hur det nu var emellertid, när Hans Hansson hade gått en dag och tänkt på vad mor hade berättat, så gick han över till Smed-Per, grannen, och lånade den krona som pärlkransen kostade. Sen gick han ner i byn och köpte kransen och gav den åt mor att lägga på kistlocket.

Han tänkte så visst att nu skulle han bli kvitt de tankarna som kvalt honom, tankarna på flickans blomsterdröm. Men torparen slapp inte ifrån dem, fast han köpt pärlkransen som mor föreslagit. De lågo innerst i hjärtat, tankarna, och kvalde honom, de gnagde och gnagde och värre för var stund som begravningen kom närmare.

Så att han blev dyster och glömde både kon och klöverängen, fast den låg så röd och präktig.

— Far tar sorgen hårt, sade mor till barnen.
— Stackars far! sade barnen.

Så kom dagen för begravningen och far var så sorgsen att han inte ville smaka en bit och knappt svarade då någon talade till honom. Efter dagvarden gick han ut och satte sig på en sten strax vid klöverlyckan. Då kom solen fram ur ett moln och lyste upp stugan och ängen och i detsamma klarnade också torparens ansikte och sken ljusst och stilla. Alldeles som om han bade sett en syn för sig där han satt på stenen vid ängen. Och han gick fram till ängsrenen och böjde sig ned över blomorna och strök med handen över dem, så som man stryker små barns lockiga huvuden. Sedan gick han in i stugan och upp på loftet där lien hängde sen sista höstnaden. Den tog han och gick nu och slog hela klöverlyckan.

Då barnen sågo far slå lyckan den dagen, trodde de att han blivit tokig av sorg och ropade på mor och visade vad far tog sig till. Då förstod mor vad det var som gjort far så sorgsen och huru stor och djup den sorgen och grämseln varit, när han tog sig för att slå ängen. Men till barnen sade hon blott:

— Det är nog rätt av far att slå ängen i dag.

När torparen slagit klöverlyckan, så var just tiden inne att köra åstad med kistan. Barnen förstodo icke vad far menade med det att han bar hela fång av den slagna klövern och öste över vagnen där kistan stod, och att han tog allt det som ej fick plats i ett hönät med sig på likfärden.

Då prosten bett bönen och kastat de tre skovlarna mull, då fingo barnen se vad far åsyftat. Ty hela den slagna klövern välte han ut över graven som ett tätt regn av röda ro-

sor, tills hela graven var fylld och blev kupig som en kyrkgårdsskulle skall vara.

Nu gräto barnen. Ty de tänkte på att intet foder skulle bli för Gullrosa till vintern utan att hon skulle få säljas till hösten på Marsjö marknad. Men far själv log så innerligt gott, som han annars aldrig gjorde utom då han stod och såg hur Gullrosa åt klöver om vintrarna.

(»Folket i Simlångsdalen.»)

Från "Sagostunden" i Malmö.

På initiativ av Socialdemokratiska ungdomsförbundets centralstyrelse, enkanterligen skalden K. G. Ossian-Nilsson, anordnades den första sagostunden den 1 januari 1904 i Folkets hus' festsal. Barnskaran var ofantlig — 800 gossar och flickor. Hitills ha 61 sagostunder anordnats. De inställas under sommarmånaderna, då de ersättas av utflykter till lekplatser och till Folkets park. Utfärder ha därjämte efter varandra, under de trenne år sagostunderna pågått, företagits till Näsbyholm, Björnstorp och Ystad.

Å sagostunderna roas barnen med deklamation, sång, musik och sagoberättelser. Numera ha barnen delats på två avdelningar: 6—10-åringar i grupperna för yngre barn och 10—14-åringar i grupperna för äldre barn. De senare ha även fått vänja sig att höra små starkt populariserade föreläsningar i olika ämnen, till vilka alltid använts skioptikonbilder.

Alla ha ställt sig ytterst välvilliga till vårt arbete bland barnen, inseende det behjärtansvärda i syftet. Lärare och lärarinnor vid stadens folkskolor ha deltagit i arbetet. Tidningen Arbetet, fackföreningar, Socialdemokratiska föreningen och ungdomsklubben, Folkets hus och Folkets park och nu senast Arbetarekommunen ha lämnat större och mindre bidrag i kontanter eller fria lokaler.

Sagostunderna ledas nu av en kommitté, vars medlemmar utses av Socialdemokratiska ungdomsklubben och föreningen.

Barnen ha indelats i grupper på 30 i varje, under en ledare. Det är härligt att se dem, alla de små kära, intresserade barnen.

(För de stora.)

Studentföreningen D. Y. G:s konfessionslösa söndagsskola i Lund.

Det var under vårterminen 1904, som tanken på upprättandet av en konfessionslös söndagsskola först fördes fram inom studentföreningen D. Y. G. Redan förut hade denna förening — vars program ju i första hand avser en allmän sammanslutning av studenter med radikal åskådning för att genom lämpliga medel alstra rikare intellektuella och sociala intressen, men i andra hand avser att i mån av möjlighet därför verka i folkupplysningens tjänst — redan förut hade denna förening vuxit sig så stark, att den ansatt sig kunna söka realisera denna andra programpunkt, folkupplysningsarbete. Sålunda hade under vårterminen 1903 startats de s. k. arbetarkurserna, med uppgift att bjuda arbetare mera sammanhängande framställningar av olika allmänbildande discipliner,

och denna föreläsningsverksamhet hade senare allt mera vidgats.

Det blev emellertid snart klart för ledande personer inom föreningen, att konsekvensen av vår tids målmedvetenhet uti den stora sociala rörelsen för klasskillnadens hävande och även uti denna rörelses kanske viktigaste förutsättning, folkupplysningsarbetet, måste bliva ett målmedvetet inriktande av upplysningssträvandena även på de yngsta inom den stora skara, för vars framåtskridande man arbetade, måste föra till ett särskilt omhändertagande av arbetarbarnen för att av dessa skapa för det kommande frigörelsearbetet en stam, mera mottaglig för de nya tankar, vilka i sinom tid komme att meddelas dem.

Tydligt är dock, att en dylik uppgift är av synnerligen delikat natur. Ty det är ju självklart, att detta upplysningsarbete måste bliva av helt annan art än det, som riktas på vuxna män och kvinnor. Här gäller det ett försiktigt röjningsarbete, ett varsamt bearbetande av ett ökänt material, ett omhändertagande med rikt och friskt liv som mål av de ömtåligaste plantor.

När härtill kommer kännedomen om det fruktansvärda beskärmseskri, som av bevararna av traditionell dygd ständigt höjts mot dem, vilka man, trots den djupaste ärlighet, stämplat såsom »ungdomens förförare», och den blinda sympati från mera indifferent håll, som dessa skri oftast medfört, då förstär man de betänkligheter, som redan från början restes mot startandet från studenthåll av ett dylik företag.

Likväl grep sig D. Y. G. med friskt mod an uppgiften. Efter mönstret av redan befintliga dylika skolor (»Studentersamfundets» i Köpenhamn och de i Malmö av K. G. Ossian-Nilsson m. fl. upprättade sagostunderna) upprättades en »konfessionslös söndagsskola», som hade sitt första möte i april månad 1904.

Dessa söndagsskolor eller sagostunder, vilket man nu må kalla dem, hava till uppgift att utgöra en motivikt mot vissa söndagsskolor av strängt pietistisk läggning, vilka länge ensamma presterat den andliga näring, som utom skolans tränga gränser komma barnen och speciellt arbetarbarnen till godo.

Och det torde icke vara för djärvt att stämpla undervisningen i de alla flesta av dessa söndagsskolor såsom rent livsfientlig, såsom befördrare av trångsynthet, fiendtlighet mot framåtskridande, livsglädje och livsskönhet.

Det gällde alltså att mot denna verksamhet ställa en ny med mål att öppna för unga sinnen och i någon mån söka göra dem delaktiga utav de skönhetsvärden, som bestå »redan här på jorden», att låta dessa barn kasta en blick in i en ren och vacker fantasi sagoland, samt att först och sist hålla framför dem den objektiva sanningens okränkbara majestät.

Men av det ovan sagda följer att en dylik skola lika litet får bliva en anstalt för det ena partiets dogmer som för det andras. Hat och förbittring kunna tids nog förgifta ett sinne, och man bör här utgå från att, om en dylik sagostundstanke realiserats på rätt och finkänsligt sätt, de därifrån givna impulserna troligen skulle kunna bidra till att skänka åt den sociala kampen värdigare former, mindre bitterhet, mera klarhet och lugn. Högre kunna vi i varje fall icke sätta sagostundernas mål.

D. Y. G:s söndagsskola genomgick, trots motstånd från kyrkligt och borgerligt håll, sin första tillvaro, de första kritiska terminerna, detta huvudsakligen tack vare en djupt och allvarligt intresserad, förstående och finkänslig ledning.

Ännu står säkerligen för många av Lunds arbetarbarn Hildur Sandbergs namn som ett det vackraste minne och då hennes söndagsskola nu för första gången står som medhjälpare vid ett företag, som, efter vad vi våga hoppas, skall bidra till söndagskoleankens stärkande och utbredande, torde ett tacksamt erkännande av hennes verk för D. Y. G:s söndagsskola här vara på sin rätta plats.

Antalet deltagare i söndagsskolan har varit i ständigt stigande, det utgjorde under senast förflutna vårterminen 389, därav 201 gossar och 188 flickor med en medelålder av 9 år.

Ur kommitténs* till föreningen D. Y. G. över sin verksamhet senast avgivna berättelse kan här lämpligen meddelas:

På grund av den stora tillströmningen av deltagare har det ansetts nödvändigt dels att bestämma att ingen som antingen ej blivit antecknad eller erhållit medlemskort, skulle äga tillträde till söndagsskolan samt dels att uppdelas den sålunda till antalet fixerade massan i tvänne med varandra alternerande grupper.

Härmed vanns också den fördelen, att program kunde väljas mera med hänsyn till de olika åldrarna, som funnos representerade. Sålunda tilldelades de barn, vilka fyllt 10 år och därutöver grupp I samt de som voro under 10 år grupp II. Programmet för andra gruppen (de yngre) har omfattat huvudsakligen berättande av sagor, musik och unison sång.** Någon gång har även för de yngre förevisats en serie skioptikonbilder, beledsagade av lättfattliga förklaringar. Utom sagor, sång och musik har i grupp I förekommit föredrag av mera instruktiv art, nämligen:

Egyptierna.

Grekerna.

Kulturväxterna.

Våra förfäder och deras liv.

Afrika.

De flesta av dessa föredrag ha belysts av skioptikonbilder.

Terminsavslutning ägde rum i form av en utfärd till Bökeberg den 6 juni 1906. I denna utfärd, till vilken medel anskaffats genom frivilliga bidrag, deltog ungefär 300 av deltagarna i söndagsskolan.

Innevarande hösttermin kommer att avslutas med den sedvanliga julfesten, vilken hålles å Folkets hus' stora sal i början av december. Till denna fest planeras bl. a. uppförandet av ett mindre sagospel av barnen själva.

Lund den 15 november 1906.

S. Luterkort,

sekreterare i söndagsskolekommittén.

SKOLBREV FRÅN ESKILSTUNA.

Till Solstrålen!

Kära Solstråle! Jag och dom andra 499 barnen i våran söndagsskola längta efter att få se dig och hälsa dig välkommen till alla snälla arbetarbarn. Här i sta'n finns det många fabriker med stora skorstenar, som alltid andas svart rök. Ibland syns inte solen, den vackra kära solen, som tittade rätt ned på oss i somras, när vi några da'r va' på landet. Nu äro vi hemma igen och varenda söndag gå vi på ungdomsklubbens söndagsskola å få höra sång, musik och stiliiga sagor, varpå vi sluta med farbror Ossians (pappa säger att han är skald, en sån där som kan göra visor, du vet!) ungdomsmarsch. Den ha vi förrästen också lärt alla dom andra hemma i går'n, som inte få rum i skolan. Våran fröken sa', att vi inte fick gå i »den där» skolan, ja de' sa' hon, men mamma och pappa sa' att vi fick gå där så mycket vi ville. Se'n glömde visst fröken bort de där, å de gjorde hon rätt i, för det tyckte Signe me'.

* Söndagsskolan står under ledning av en kommitté på 5 personer, vald vid varje termins slut av föreningen D. Y. G.

** Av D. Y. G:s söndagsskolekommitté har utgivits en »Visbok för barn», vilken kan rekvireras från Tryckeriaktieförlaget Framtiden i Malmö.

Nu ha vi fått lov att gå på biografen, ett sådant där ställe där dom bar levande bilder, riktigt levande, på stora skynken. I somras va' vi på avslutningsfest i Folkets park, dit vi tågade allesammans med en stor röd fana i spetsen, alldeles som vid en demon-strati-o-on (svårt ord att stava). Å så fick vi dansa på den nya dansbanan och plundra en hel väldig karamellburk. De va' livatt må du tro! Men de ska ja tala om en annan gång, för pappa säger, att alla tidningar ha stora papperskorgar, som sluka nästan allting, om de ä' för långt. Och skulle dom äta opp de här så bleve de' nog inte roligt för mej på skolan, om dom andra finge vetat. I jul ställer nog kommittén (skojigt namn!) till en ny julgransfest, å, då ska vi pröva golvet på gamla E. & W., som nu heter Folkets hus.

Om söndagarna kila vi upp klockan 6 på morron — de' gör vi aldrig annars — så roligt tycker vi att det är i söndagsskolan. Mamma tycker de' ä' bra, för då får hon stöka i fred, säger hon.

Jag' skulle villa att vi finge sjunga ungdomsmarschen i den vanliga skolan också; det vore mycket stilligare än vanliga hilar, som man bara blir trött av. Gustav somnade i går när vi sjungde en så'n där tråkig bit, å fröken tycker visst inte om dom heller. Nu är papperet slut, å då slutar jag me' med många kära hälsningar till alla små flickor och gossar i alla söndagsskolor landet runt.

Tecknar eder lille kamrat,
mammans och pappas egen

Arne.

Tidningen SOLSTRÅLEN utgår från och med 1907 periodisk en gång i månaden. Första numret utkommer den 10 januari.

För att kunna bestämma upplagans storlek torde rekvisitioner göras snarast, eller senast den 1 januari.

Tidningen, som blir åttasidig och rikt illustrerad, kostar de av sagostundsiden intresserade föreningarna 5 öre pr exemplar, fritt till-sända.

Redovisning och rekvisitioner bedes avsändas under adress:

OSKAR ANDERSSON
Kommandörsgatan 9, Malmö.

Brev från Stockholm.

För att planera för s. k. »Sagostunder för barn» tillsattes här i Stockholm en kommitté i början av 1905, bestående av medlemmar tillhörande Soc-dem. ungdoms- och kvinnoklubbar.

Första mötet avhölls långfredagen den 13 april 1905 i Folkets hus' A-sal, med föredrag av hr Fr. Ström om sagostundsiden. Även förekom sång, musik, deklamation och sagouppläsning. Till detta möte vore föräldrar och barn inbjudna, vilka med stormande jubel hälsade sagostunderna välkomna. Vid de därpå följande sagostunderna voro endast barn närvarande, som till sista plats fyllde A-salen. Som en avslutning på vårsäsongen avhölls en sommarfest den 8 juli vid det natursköna Söderbrunn. Denna fest var besökt av cirka 1,000 personer, därunder 300 barn, som hade avhämtat biljetter och bjödo barnen på kaffe gratis. På festen förekom sång, musik, lekar, deklamation och tävlingar m. m. Att barnen voro förtjusta med sin dag är visst, ty de frågade om de kunde få vara med på flera sommarfester. Kommittén kunde dock ej tillmötesgå deras önskan till följd av ekonomiska skäl. Vi måste i stället söka samla mera krafter och skaffa medel för att möta hösten och då återigen börja vårt kulturarbete. Hösten är nu kommen och redan första söndagen i oktober kunde vi börja med dessa sagostunder. Sedan lokalfrågan blivit löst på ett för oss tillfredsställande sätt, genom att Stockholms arbetarkommuns styrelse beslutat att lämna lokal gratis för denna säsong. Varför vi nu avhåller möte varje söndag i Folkets hus' B-sal kl. 10—11 f. m. Anslutningen till dessa sagostunder är så stor att kommittén har, när detta läses, öppnat filial på Söder. Programmet för Stockholm är musik, unison sång, sagouppläsning, violsolo och deklamation. En barnkör har bildats, som håller på att övas för att till jul kunna sjunga.

Som man finner är detta ju början. Men efter alla tecken kommer dessa sagostunder helt visst att få en stor utbredning i vårt land och böra vi då alla hälsa dem välkomna.

Kvinnoklubbarna ha skänkt en handbroderad fana: »Sagostunds barnen».

Det är med glädje vi kunna konstatera från Stockholm, att de olika fackföreningarna ställa sig sympatiska till denna idé genom de storartade bidrag, som kommit in. En annan glädje, som inte är mindre, är den, att se och höra barnen sjunga, såväl arbetarsånger som en del fosterländska, t. ex. »Du gamla du friska» och »Ungdomsmarschen» m. m. Ja, det är så vackert att höra dessa späda barnstämmor och se deras blixtrande, kristallklara ögon, att man måste tro det är barnens århundrade vi leva uti. Vi må även göra allt för att få ett »glatt, sjungande folk».

Som avslutning sänder Stockholms sagostunds barn en juldagshälsning till alla sina kamrater, vänner och gynnare.

Sven O.

Sagolitteratur.

För översiktighetens skull indelar jag sagorna i moderna och folksagor. Bådadera lida naturligtvis av brister och det är så gott som alltid åt förut-sätta, att i en samling endast ett mindretal är fullt tjänliga för en uppläsning. Det kan finnas sagor, som äro utomordentliga i alla andra avseenden, men inte passa för ett muntligt berättande. Exempel ha vi i den allra främsta samlingen.

Andersens sagor. De fordra en skicklig uppläsare för att rätt kunna uppskattas. Några av de första lämna sig dock ganska väl, exempelvis *Elddonet*, *Storklas* och *Lillklas*, *Näktergalen*.

Bland övriga moderna sagor äro väl de bäst, som författats av Helena Nyblom och Anna Wahlenberg.

* * Helena Nyblom: »Det var en gång I, II». I allmänhet friska, praktiska sagor. Exempelvis *Gossen, som inte kunde lyga*, *Alla mina lam och alla mina björningar*, *Svenske-Per*, *Fide-lunkan*, *Guld-mannen*, *Gossen, som ville se troll*.

3 kr. Helena Nyblom: »En sagokrans». Fina sagor, men med en helt annan karaktär än de föregående. Läger mindre eller nästan inte alls vikt vid det komiska och därför mindre lämpliga för uppläsning. Också ganska långa. Utomordentliga äro likväl exempelvis *Prinsessan, som gjorde sina skor* och *Prinsen, som fick tygnaden att tala*. For-dra helst en kvinnlig berätterska.

* 3 kr. Anna Wahlenberg: »Långa, långa raden». De flesta äro roliga och även lämpliga för uppläsning. Innehåller bland annat *Juweldkern*, som är en pärla i vår sagolitteratur.

3 kr. Anna Wahlenberg: »Bengt's sagor». Rätt roliga, men passa mindre för uppläsning.

Vid sidan om dessa finns det ju en mängd mer eller mindre betydande modern sagolitteratur i original eller översättning. Jag nämner:

2: 50. P. A. Lindholm. Samlade sagor och berättelser för barn. I allmänhet dock inte att rekommendera.

3 kr. Amalia Fahlstedt: »En Sagas skymnings-prat». Går an.

2: 50. Hedda Anderson: »Sagokvällar hos moster Lotta». I dialogform, mindre lämpliga för uppläsning.

Några sagor, som jag inte själv känner till, men som rekommenderats av Ellen Key, upptar jag också. (Dock vill jag inte förtiga att Ellen Key är ganska summarisk i sin rekommendation, så att detta inte säger så mycket.)

Charles Perrault: »Sagor» (2: 50). *Laublaye: »Sagor»*, *d'Bechstein: »Sagor»* (2 kr.). *Djurklou: »Sagor och äventyr»*. *Villamaria: »Elvalek»*, 2 dr. *Gunhilda Kolthoff: »Sagor»*. Gå väl också an. Slutligen finns på det lilla biblioteket »Saga» en del goda, moderna sagor, men dessa känna barnen mestadels själv till. Eljest är att rekommendera några bitar ur samlingarna »*Franska sagor»* och »*Sagor och berättelser av Svenska författare»* (å 1 kr. bandet).

De sagor, som bäst äro ägnade att roa barnen äro emellertid utan all fråga de egentliga **folksagorna**. Av rena svenska folksagor ha vi tyvärr ännu inte samlat i något så när passande dräkt. Vi ha då i alla fall en samling:

Hyltén-Cavallius och C. Stephuss: »Svenska folksagor» med användbara sagor.

Vidare finnes på det nyssnämnda barnbiblioteket »*Saga» två samlingar folksagor*, berättade av *Fridtjuf Berg*.

De allra bästa folksagorna ha vi emellertid från våra grannland. Norge har då:

* * Asbjørnsen och Moe: »Norske folkeäventyr». Är helt säkert även tillgänglig i svensk översättning. Innehåller *ypperliga* sagor.

* * Asbjørnsen: »Norske folkeäventyr, ny samling». Detta arbete, som utgavs av Asbjørnsen efter kamraten Moes död, innehåller liksom några av de kostligaste sagor som överhuvud finnas.

Bland de danske är framförallt att nämna:

* Svend Grundtvig: »Danske folkeeventyr». Många roliga bitar. Är väl knappast översatt, men danskan är inte svår.

Och så finns ju det digra och välbekanta tyska sagoverket:

Grimms sagor.

Från andra länders folksagolitteratur finns ju en del samlingsverk också. Främst tänker jag på:

* * »*Ur folksagans rosegårdar»*. Samlade av R. Bergström. I—III, I och II inbundna i ett band, III för sig själv. Praktiska och roliga sagor de flesta. G. af Geijerstam: »De gamla, goda sagorna». 2 delar. Rätt goda, ofta likväl något väl långa.

Och nu tror jag, att jag gått igenom den viktigaste delen av vår sagolitteratur. Jag har redan framhållit, att i denna störtflod av sagor endast ett mindretal lämna sig för barn och uppläsning. Men genom ett förståndigt och försiktigt utväljande och utgallrande kan även en hel del eljest olämpliga berättelser bli användbara. Då kan man till och med använda någon av Topelius: »*Berättelser för barn»*, exempelvis berättelsen ur *Sampo Lappelil*. (I tredje boken, tror jag. Berättelserna äro samlade i 8 böcker.)

De sagosamlingar, som jag anser lämpligast och mest att rekommendera, har jag satt två stjärnor, resp. en stjärna för.

Raphael Hertzberg: »*Finska folksagor»* kan inte kallas dåliga, men lida av samma fel som Geijerstams samling: äro ofta för långa och för intrasslade för barnhjärnor.